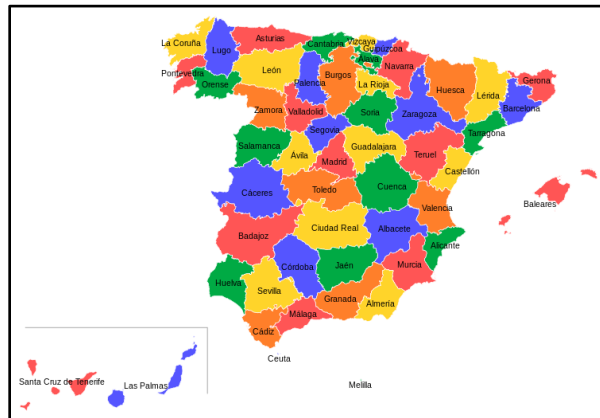

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΜΑΔΡΙΤΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ 2023
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ – ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Παντελής Γκάσιος, Σύμβουλος ΟΕΥ Α'
Επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ Μαδρίτης

Μαδρίτη, Μάιος 2024

Πίνακας περιεχομένων

1	Οικονομία Ισπανίας	1
1.1	Επισκόπηση της οικονομίας της Ισπανίας	1
1.1.1	Η δομή της οικονομίας.....	7
1.1.2	Βασικά οικονομικά μεγέθη.....	8
1.1.3	Εξωτερικό εμπόριο.....	9
1.1.3.1	Εμπόριο αγαθών	10
1.1.3.2	Εμπόριο υπηρεσιών	14
1.1.4	Επενδύσεις.....	15
1.2	Στοιχεία οικονομίας της διοικητικής διαίρεσης της Ισπανίας.....	16
1.3	Οικονομικές προβλέψεις 2024	16
1.4	Οικονομικές σχέσεις Ισπανίας.....	17
1.4.1	Ισπανία – ΠΟΕ	18
1.4.2	Ισπανία – Ευρωπαϊκή Ένωση	18
1.4.3	Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις ..	18
1.4.4	Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών	18
2	Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Ισπανίας.....	18
2.1	Διμερές εμπόριο.....	18
2.1.1	Εμπόριο αγαθών	19
2.1.2	Εμπόριο υπηρεσιών.....	23
2.2	Άμεσες επενδύσεις	25
2.2.1	Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ισπανία.....	25
2.2.2	Επενδύσεις της Ισπανίας στην Ελλάδα.....	29
2.3	Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – Ισπανίας	35
2.4	Απολογισμός δράσεων οικονομικής διπλωματίας 2023.....	36
3	Συμπεράσματα – προτάσεις.....	41
3.1	Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών	41
3.2	Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων	42
3.3	Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας.....	44
3.3.1	Δράσεις για Επενδύσεις και Επιχειρηματική Συνεργασία.....	44
3.3.2	Δράσεις για Επιχειρηματικές Αποστολές.....	44

3.3.3	Λοιπές δράσεις για την Προώθηση Εξαγωγών	45
3.3.4	Δράσεις για την Άρση των Εμποδίων Πρόσβασης στην Αγορά..	46
3.4	Άλλες ενέργειες.....	46
3.5	Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου.....	47
4	Παράρτημα	48
4.1	Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία.....	48
4.2	Χρήσιμες διευθύνσεις	49

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1:	Βασικά οικονομικά μεγέθη Ισπανίας	8
Πίνακας 2:	Εξωτερικό εμπόριο Ισπανίας.....	9
Πίνακας 3:	Εξαγωγές αγαθών Ισπανίας	10
Πίνακας 4:	Εισαγωγές αγαθών Ισπανίας.....	11
Πίνακας 5:	10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Ισπανίας και η θέση της Ελλάδας	12
Πίνακας 6:	10 Σημαντικότεροι προμηθευτές Ισπανίας και η θέση της Ελλάδας	13, 14
Πίνακας 7:	Εισπράξεις Ισπανίας.....	14
Πίνακας 8:	Πληρωμές Ισπανίας	15
Πίνακας 9:	Επενδύσεις από και προς την Ισπανία.....	15
Πίνακας 10:	Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδας - Ισπανίας	19
Πίνακας 11:	Ελληνικές εξαγωγές στην Ισπανία – μεγάλες κατηγορίες.....	19
Πίνακας 12:	Ελληνικές εξαγωγές στην Ισπανία – κυριότερα προϊόντα.....	20
Πίνακας 13:	Ελληνικές εισαγωγές από την Ισπανία – μεγάλες κατηγορίες	21
Πίνακας 14:	Ελληνικές εισαγωγές από την Ισπανία – κυριότερα προϊόντα.....	22
Πίνακας 15:	Ισοζύγιο υπηρεσιών	23
Πίνακας 16:	Εισπράξεις της Ελλάδας από την Ισπανία	23
Πίνακας 17:	Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από την Ισπανία	24
Πίνακας 18:	Πληρωμές της Ελλάδας στην Ισπανία	24
Πίνακας 19:	Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ισπανία	25
Πίνακας 20:	Επενδύσεις της Ισπανίας στην Ελλάδα	29
Πίνακας 21:	Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών	41
Πίνακας 22:	Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων από την Ισπανία.....	42

1 Οικονομία Ισπανίας

1.1 Επισκόπηση της οικονομίας της Ισπανίας

Η Ισπανία έχει τη 15^η μεγαλύτερη σε μέγεθος οικονομία παγκοσμίως και την 4^η στην Ε.Ε. (στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας έτους 2022). Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε ΕΟΚ) από το 1986, χρησιμοποιεί το ευρώ ως επίσημο νόμισμά της από το 2002, ενώ είναι μέλος της Ευρωζώνης από το 1999. Επιπλέον, είναι μέλος του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου από την ίδρυσή τους.

Ο πληθυσμός της χώρας είναι 48,6 εκατ. κάτοικοι. Με βάση στοιχεία αρχών του 2024, οι Ισπανοί πολίτες υπολογίζονται σε 42,1 εκατ. ενώ οι αλλοδαποί σε 6,5 εκατ. Το 51% του πληθυσμού αποτελείται από γυναίκες και το 49% από άνδρες. Η μέση ηλικία είναι 45,3 έτη η οποία βαίνει διαρκώς και με ταχείς ρυθμούς αυξανόμενη (στοιχεία αρχών 2024), ενώ το προσδόκιμο ζωής ανέρχεται στα 80,4 έτη για τους άνδρες και στα 85,7 έτη για τις γυναίκες (στοιχεία 2022). Οι μεγαλύτερες πόλεις είναι η πρωτεύουσα, Μαδρίτη, ακολουθούμενη από τη Βαρκελώνη, οι οποίες αποτελούν τα δύο μεγαλύτερα κέντρα επενδύσεων στην Ισπανία. Ακολουθούν η Βαλένθια, η Σεβίλλη, η Σαραγόσα και η Μάλαγα. Η Βαρκελώνη θεωρείται το μεγαλύτερο κέντρο υψηλής τεχνολογίας και νεοφυών τεχνολογικών επιχειρήσεων στην Ισπανία, καθώς και το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ευρώπη, πίσω από το Βερολίνο. Σημειώνεται επίσης ότι η Μαδρίτη, το δεύτερο μεγαλύτερο τεχνολογικό κέντρο νεοφυών επιχειρήσεων στην Ισπανία, βρίσκεται στην ένατη θέση της αντίστοιχης δυτικοευρωπαϊκής κατάταξης, ενώ έχει επίσης καταφέρει να προσελκύσει πολλές επενδύσεις τα τελευταία έτη ιδιαίτερα στον τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, μετά την έξοδο του Ην. Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ισπανική οικονομία είναι ανεπτυγμένη, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική, ενώ έχει ανακάμψει από την οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα από το 2010 και τα επόμενα χρόνια. Κύρια χαρακτηριστικά, τα οποία της προσδίδουν αυτή την ιδιότητα, είναι: το μέγεθος της αγοράς, ο υψηλός βαθμός οικονομικής ελευθερίας, η παρουσία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, τα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα και η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών. Η ισπανική οικονομία είχε πληγεί από την πανδημία, παρουσιάζοντας από τους υψηλότερους ρυθμούς ύφεσης παγκοσμίως, που έφθασε το 11,2% το 2020. Το 2021 η κατάσταση βελτιώθηκε σταδιακά, με αποτέλεσμα ο συνολικός ρυθμός ανάπτυξης να φθάσει στο τέλος του έτους το 6,4% (σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη αναθεώρηση).

Το 2022, ο πόλεμος στην Ουκρανία που δυσχέρανε σημαντικά την παγκόσμια οικονομία, επηρέασε αρνητικά και την Ισπανία, με τις τιμές των αγαθών να καταγράφουν μεγάλες αυξήσεις σε μηνιαία βάση κυρίως εξαιτίας της ανόδου

των ενεργειακών τιμών, προκαλώντας προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Πάντως, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας Ισπανίας, η ισπανική οικονομία μεγεθύνθηκε τελικά το 2022 με ρυθμό 5,8%.

Οι μισθοί τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί, με τον κατώτατο το 2020 να ανέρχεται στα 950 ευρώ. Στις αρχές 2022 η ισπανική κυβέρνηση έδωσε περαιτέρω αύξηση στον κατώτατο μισθό στα 1.000 ευρώ, στις αρχές 2023 στα 1.080 ευρώ και στις αρχές 2024 στα 1.134 ευρώ (μικτές αποδοχές 14 μισθών). Ο μέσος μισθός διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ ορισμένων κλάδων της οικονομίας καθώς και των Αυτόνομων Κοινοτήτων της Ισπανίας. Οι μεγαλύτεροι μισθοί παρατηρούνται στη Μαδρίτη και τη Χώρα των Βάσκων, ενώ οι χαμηλότεροι στην Εστρεμαδούρα ακολουθούμενη από το νότο της Ισπανίας. Πέραν του παραδοσιακά μεγάλου αριθμού ανέργων, σημαντικό πρόβλημα στην ισπανική αγορά εργασίας είναι επίσης η περιοδικότητα των συμβάσεων. Αξιοσημείωτο είναι εξάλλου το γεγονός ότι η πλειοψηφία των εργαζομένων ορισμένου χρόνου απασχολείται στον δημόσιο τομέα. Με τη μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας στις αρχές του 2022, η ισπανική Κυβέρνηση στόχευσε στον περιορισμό της περιοδικότητας των συμβάσεων εργασίας και της προσωρινής απασχόλησης. Στην Ισπανία το οικονομικό έτος ορίζεται με έναρξη την 1^η Ιανουαρίου και λήξη την 31^η Δεκεμβρίου εκάστου έτους.

Στο τέλος της προηγούμενης δεκαετίας παρατηρήθηκε στη χώρα πολιτική κρίση, ιδίως μετά τον Οκτώβριο του 2017, όταν η Κοινότητα της Καταλονίας διεξήγε μη αναγνωρισμένο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της. Τον Απρίλιο 2019 πραγματοποιήθηκαν εθνικές εκλογές με το σοσιαλιστικό κόμμα PSOE να αναδεικνύεται πρώτο. Εν συνεχεία ωστόσο οι εκλογές επαναλήφθηκαν το Νοέμβριο 2019, με αποτέλεσμα να σχηματιστεί Κυβέρνηση συνασπισμού με συμμετοχή των κομμάτων PSOE (σοσιαλιστικό) και Unidas Podemos (αριστερό).

Το καλοκαίρι 2023 έλαβαν χώρα εθνικές εκλογές, στις οποίες αναδείχθηκε πρώτο το Λαϊκό Κόμμα (PP), ωστόσο έπειτα από μακρά περίοδο πολιτικών ζυμώσεων, το Νοέμβριο 2023 σχηματίστηκε νέα Κυβέρνηση συνασπισμού υπό το σοσιαλιστικό κόμμα PSOE, με τη συμμετοχή του αριστερού κόμματος SUMAR και τη στήριξη μικρότερων εθνικιστικών πολιτικών σχηματισμών από τις Αυτόνομες Κοινότητες της χώρας (συγκεκριμένα των Esquerra Republicana και Junts από την Καταλονία, EH Bildu και PNV από την Χώρα των Βάσκων, BNG από τη Γαλικία και CC από τις Κανάριες Νήσους).

Αποτέλεσμα της σημαντικότερης καθυστέρησης σχηματισμού νέας Κυβέρνησης, της ανάγκης και της συναφούς δυσκολίας επίτευξης πολλαπλών συμβιβασμών στο πλαίσιο της νέας Κυβέρνησης συνασπισμού, καθώς και της διενέργειας τοπικών εκλογών στις αρχές και στα μέσα του 2024 σε κρίσιμες Αυτόνομες Κοινότητες της χώρας (Γαλικία, Χώρα Βάσκων, Καταλονία), δεν κατέστη εφικτή η ψήφιση κρατικού προϋπολογισμού για το 2024 και το κράτος λειτουργεί με τον προϋπολογισμό του 2023 στον οποίο δόθηκε χρονική

παράταση, χωρίς ασφαλώς να έχει τη δυνατότητα η Κυβέρνηση να εφαρμόσει τα περισσότερα από τα στοιχεία του προγράμματός της. Οι στόχοι δημοσιονομικής σταθερότητας και το σχέδιο προϋπολογισμού συνάντησαν ισχυρή αντίσταση στα νομοθετικά σώματα, λόγω της έντονης αντιπαράθεσης μεταξύ Κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Επισημαίνεται ότι στα μέσα Οκτωβρίου 2023 η ισπανική -υπηρεσιακή τότε- Κυβέρνηση είχε υποβάλει στην Ευρ. Επιτροπή σχέδιο Προϋπολογισμού για το έτος 2024, χωρίς να συμπεριλάβει πιθανά μέτρα δημοσιονομικής επεκτατικής πολιτικής που θα μπορούσαν να τύχουν έγκρισης για το 2024, μετά τον σχηματισμό νέας Κυβέρνησης. Τα δημόσια έσοδα προβλεπόταν να διατηρηθούν σε περίπου σταθερά επίπεδα, με τα έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης το 2024 στα 648 δισ. ευρώ, που θα αντιπροσώπευαν το 42% του ΑΕΠ, με αύξηση των εσόδων από φόρους κατά 7,3%, στα 385,7 δισ. ευρώ. Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες, το σχέδιο Προϋπολογισμού προέβλεπε σύνολο δαπανών ποσού 694,3 δισ. ευρώ για το 2024, που θα αντιπροσώπευαν το 45% του ΑΕΠ. Η χρονική παράταση του προϋπολογισμού του 2023 σημαίνει ότι το ισπανικό κράτος λειτουργεί το 2024 με δημόσια έσοδα της τάξεως των 612,2 δισ. και δαπάνες των 669,2 δισ. ευρώ, αντιστοίχως. Στο τέλος Νοεμβρίου 2023, η Ευρ. Επιτροπή ανακοίνωσε πως παρέχει στην Ισπανία λίγο περισσότερο «δημοσιονομικό χώρο» κατά την εκτέλεση του Προϋπολογισμού του 2024, παρέχοντας ένα επιπλέον «στρώμα ασφαλείας» πρόσθετων δαπανών ύψους περίπου 3 δισ. ευρώ σε σύγκριση με τον αρχικό προγραμματισμό της ισπανικής Κυβέρνησης.

Στις 12/12/2023, το ισπανικό Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τους στόχους δημοσιονομικής σταθερότητας και το ανώτατο όριο των δημοσιονομικών δαπανών, δίνοντας έτσι το έναυσμα εκκίνησης της κατάρτισης του Γενικού Προϋπολογισμού του Κράτους για το έτος 2024. Η νέα ισπανική Κυβέρνηση συνασπισμού, στα μέσα Δεκεμβρίου είχε επιβεβαιώσει την παράταση των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στα τρόφιμα έως την 1^η Ιουνίου 2024, ενώ για τα υπόλοιπα μέτρα, όπως οι εκπτώσεις στον ΦΠΑ των ενεργειακών προϊόντων, επιφυλάχθηκε σε πρώτη φάση να τα μελετήσει περαιτέρω προτού αποφασιστεί η ενδεχόμενη παράτασή τους. Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, τα πρόσθετα κρατικά έσοδα θα βοηθούσαν την Κυβέρνηση να απορροφήσει πρόσθετο έλλειμμα της τάξεως του 0,3% το 2024, το οποίο αναμενόταν να αναλάβει η Κεντρική Διοίκηση προς όφελος των Αυτόνομων Κοινοτήτων και των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι δημοσιονομικής εξυγίανσης της Κυβέρνησης οι οποίοι προβλέπουν έλλειμμα 3% του ΑΕΠ για το 2024, 2,7% το 2025 και 2,5% το 2026.

Ο έκτακτος φόρος που είχε επιβληθεί από τις αρχές 2023 στα κέρδη των ενεργειακών εταιρειών και από τον οποίο το Κράτος είχε εισπράξει κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του έσοδα της τάξεως των 1,453 δισ. ευρώ, επανασχεδιάστηκε και απέκτησε μόνιμο χαρακτήρα, ταυτόχρονα «ενθαρρύνοντας και χρηματοδοτώντας νέες επενδύσεις στην ηλεκτροδότηση

του δικτύου της χώρας», προκειμένου να καθησυχαστούν ενεργειακοί Όμιλοι όπως η Repsol, η Iberdrola, η Naturgy και η Endesa είχαν απειλήσει με «αποεπένδυση» και έξοδο από την ισπανική αγορά.

Στο τέλος Δεκεμβρίου 2023 εγκρίθηκε με βασιλικό νομοθετικό διάταγμα η διατήρηση του έκτακτου φόρου που καταβάλλουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες ενέργειας για ολόκληρο το 2024, με την επιφύλαξη ωστόσο ενδεχόμενων φοροελαφρύνσεων επί των κερδών των εταιρειών ενέργειας, σε περιπτώσεις στρατηγικών και πράσινων επενδύσεων. Επιπροσθέτως, η ισπανική Κυβέρνηση αποφάσισε την αύξηση του ΦΠΑ στην ηλεκτρική ενέργεια αρχικά από το 5% στο 10% και εν συνεχεία στο 21% από τον Μάρτιο 2024, ενώ και ο ΦΠΑ σε φυσικό αέριο και εναλλακτικά καύσιμα επιστρέφει στη διάρκεια του 2024 (Απρίλιο και Ιούλιο αντίστοιχα) στον συντελεστή που ίσχυε πριν από το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία (21%). Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Ηλεκτρικής Ενέργειας αναμένεται να αυξηθεί σταδιακά, φτάνοντας στο 5,1% κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, ενώ το ίδιο αναμένεται να συμβεί και με τον φόρο επί της αξίας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (IVPEE), ο οποίος θα ανέλθει από 3,5% έως και 7%. Από την άλλη πλευρά, ανακοινώθηκε η διατήρηση μηδενικού ΦΠΑ στα βασικά είδη διατροφής (γάλα, ψωμί, αυγά, φρούτα και λαχανικά) έως το τέλος Ιουνίου 2024 και έπειτα επιβάρυνση με συντελεστή 4%, καθώς και η διατήρηση του συντελεστή 5% σε άλλα διατροφικά προϊόντα, όπως λάδι και ζυμαρικά, έως τις 30 Ιουνίου 2024 και έπειτα επιβάρυνση με συντελεστή 10%. Επισημαίνεται ότι τα μέτρα στήριξης που είχαν ληφθεί κατά τα προηγούμενα έτη, επιβάρυναν τα ταμεία του κράτους κατά 22 δισ. ευρώ το 2022 και περίπου 15 δισ. ευρώ το 2023.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης για την Ισπανία: Σημαντική είναι η συμβολή των κονδυλίων της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αφού η Ισπανία έχει λαμβάνειν συνολικά κονδύλια από επιχορηγήσεις και δανειακά κεφάλαια ύψους άνω των 160 δισ. ευρώ μέσω του ευρωπαϊκού Σχεδίου Ανάκαμψης, Μετασχηματισμού και Ανθεκτικότητας (Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia). Σημειώνεται ότι το ισπανικό σχέδιο PERTE (Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάκαμψη και τον Οικονομικό Μετασχηματισμό) συνιστά μέσο σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην Ισπανία, με τη συνεργασία κρατικών Οργανισμών και υπηρεσιών, εταιρειών και ερευνητικών κέντρων για την προώθηση συγκεκριμένων στρατηγικών πρωτοβουλιών που στοχεύουν στον μετασχηματισμό της ισπανικής οικονομίας, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού Σχεδίου Ανάκαμψης. Μέχρι σήμερα, η ισπανική Κυβέρνηση έχει εγκρίνει 12 μεγάλα τομεακά επενδυτικά υποπρογράμματα στο πλαίσιο του σχεδίου PERTE, που περιλαμβάνουν επενδυτικές δράσεις σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, συγκεκριμένα στην ανάπτυξη ηλεκτρικών-συνδεδεμένων οχημάτων, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην παραγωγή και αποθήκευση καυσίμου υδρογόνου, στην υγεία, στον αγροδιατροφικό τομέα, σε δέσμες πολιτικών οικονομικής αξιοποίησης της ισπανικής γλώσσας, στην κυκλική οικονομία, στη ναυτική βιομηχανία, στην αεροδιαστημική, στην

ψηφιοποίηση της διαχείρισης του κύκλου νερού, στην ανάπτυξη βιομηχανίας μικροκυκλωμάτων / ημιαγωγών, καθώς επίσης και στην κοινωνική οικονομία, στην απανθρακοποίηση της βιομηχανίας.

Στο τέλος Μαρτίου 2023 η Ισπανία έλαβε την εκταμίευση της τρίτης -και τελευταίας έως τώρα- δόσης, ύψους 6 δισ. ευρώ, χρηματοδοτικών κονδυλίων από το ευρωπαϊκό Σχέδιο Ανάκαμψης. Όπως είχε αναφέρει σε σχετικό επίσημο ανακοινωθέν της η ισπανική Κυβέρνηση, η Ευρ. Επιτροπή αξιολόγησε θετικά την επιτυχή εκπλήρωση από την Ισπανία συνολικά 23 οροσήμων και 6 στόχων κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2022, σημειώνοντας με ιδιαίτερη έμφαση την αναμόρφωση του πτωχευτικού κώδικα, την έναρξη ισχύος του νέου θεσμικού πλαισίου για το ολοκληρωμένο σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης, τη μεταρρύθμιση του συστήματος εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των αυτοαπασχολούμενων, καθώς και την έναρξη ισχύος νέου θεσμικού για μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης της φορολογικής απάτης. Η εν λόγω εκταμίευση ανέβασε σε λίγο άνω των 37 δισ. ευρώ τα κονδύλια χρηματοδοτήσεων της Ισπανίας από το Σχέδιο Ανάκαμψης της Ε.Ε., γεγονός που κατέστησε την Ισπανία τον κοινοτικό εταίρο που έχει λάβει τα περισσότερα κεφάλαια του Σχεδίου Ανάκαμψης.

Στις αρχές Οκτωβρίου 2023 η Ευρ. Επιτροπή ενέκρινε προσθήκη στο Σχέδιο Ανάκαμψης της Ισπανίας με σκοπό την κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων ευρωπαϊκών πόρων "Next Generation EU" έως το 2026 και την ολοκλήρωση της διαδικασίας εκσυγχρονισμού της ισπανικής οικονομίας που ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη. Το ευρωπαϊκό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την Ισπανία αναμένεται να κινητοποιήσει κονδύλια συνολικού ύψους 163 δισ. ευρώ στο διάστημα 2021-2026, ποσό που αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 12% του ισπανικού ΑΕΠ, αθροιστικά με τα κονδύλια 36,7 δισ. ευρώ των διαθρωπικών Ταμείων του δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027. Η Ευρ. Επιτροπή αξιολόγησε θετικά την προσθήκη στο ισπανικό σχέδιο, υπογραμμίζοντας ότι αυτή αντιπροσωπεύει «μια επαρκή και ισορροπημένη απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση». Στο σχετικό σχολιασμό της, η Ευρ. Επιτροπή τόνισε τις προοπτικές που δημιουργεί η προσθήκη για συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια. Σύμφωνα με την Ευρ. Επιτροπή, η διοχέτευση των ως άνω ευρωπαϊκών πόρων θα πραγματοποιηθεί μέσω επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στην προώθηση της στρατηγικής αυτονομίας στον ενεργειακό, αγροδιατροφικό, βιομηχανικό, τεχνολογικό και ψηφιακό τομέα, καθώς και στην ενίσχυση του αποθέματος κατοικιών για κοινωνική ενοικίαση ή σε προσιτή τιμή. Με την έγκριση της προσθήκης, η Ισπανία εκτιμάται ότι θα λάβει σημαντικές εκταμιεύσεις τα επόμενα χρόνια, έως 25,6 δισ. ευρώ το 2024, 44,6 δισ. ευρώ το 2025 και έως 44,3 δισ. ευρώ το 2026. Σύμφωνα με την ισπανική Κυβέρνηση, τα κεφάλαια θα κατευθυνθούν σε στρατηγικούς τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα ηλεκτρικά οχήματα, η ψηφιοποίηση, η υγειονομική περίθαλψη, η κυκλική οικονομία, η βιομηχανία ημιαγωγών. Με βάση το νέο χρονοδιάγραμμα, η Ισπανία θα μπορεί να λάβει, έως το τέλος του 2026,

7 εκταμιεύσεις, καθώς και προχρηματοδότηση περίπου 1,4 δισ. ευρώ που σχετίζονται με το πρόγραμμα "RePowerEU".

Προκειμένου να αξιοποιηθεί στο έπακρο το μεταρρυθμιστικό δυναμικό της προσθήκης, έχει ξεκινήσει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των μέσων για τη διαχείριση των νέων κονδυλίων. Το μεγαλύτερο μέρος των πρόσθετων χρηματοδοτικών κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης της τάξεως των 10,3 δισ. ευρώ, καθώς και μέρος των δανειακών χρηματοδοτήσεων που θα ληφθούν αναμένεται να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση των 12 στρατηγικών τομέων του εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης ("PERTE") τα οποία ευρίσκονται σε υλοποίηση. Με την προσθήκη, τα τομεακά υποπρογράμματα PERTE θα λάβουν συνολικούς πρόσθετους πόρους της τάξεως των 27 δισ. ευρώ, οι οποίοι θα προέλθουν από μεταβιβάσεις χρηματοδοτικών κονδυλίων, δάνεια και κονδύλια του προγράμματος "RePowerEU".

Στην έκθεση της Ευρ. Επιτροπής στο τέλος Φεβρουαρίου τ.ε. για την πορεία υλοποίησης του Σχεδίου Ανάκαμψης, η Ισπανία εμφανίζεται στάσιμη ως προς την επίτευξη των ορόσημων και των στόχων σε σχέση με τον προηγούμενο προγραμματισμό, γεγονός που σύμφωνα με την Ευρ. Επιτροπή οφείλεται τόσο στην διεξαγωγή εθνικών εκλογών το καλοκαίρι του προηγούμενου έτους, όσο και στην ρευστή και περίπλοκη κοινοβουλευτική ισορροπία που ακολούθησε. Σημειώνεται ότι η Ισπανία έχει αιτηθεί την τέταρτη εκταμίευση, ύψους 10 δισ. ευρώ στο τέλος του 2023, αλλά η αποτυχία του ισπανικού Κογκρέσου να κυρώσει τη μεταρρύθμιση των επιδομάτων ανεργίας αναμένεται να καθυστερήσει την εκταμίευση κονδυλίων ύψους τουλάχιστον 720 εκατ. ευρώ εξ αυτών. Επιπλέον, η Ισπανία θα πρέπει να αιτηθεί το α' εξάμηνο του 2024 την πέμπτη εκταμίευση (ύψους 7,2 δισ. ευρώ) για την επίτευξη 24 επιπλέον ορόσημων και στόχων. Η Ευρ. Επιτροπή εκτιμά ότι το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα έχει συμβάλει στην αύξηση του ΑΕΠ της Ισπανίας κατά περίπου 3,5% το έτος 2026, με την Ισπανία να έχει ήδη λάβει τρεις πληρωμές ύψους 37,036 δισ. ευρώ. Τα στοιχεία αυτά κατατάσσουν την Ισπανία μεταξύ των κυριότερων δικαιούχων του Σχεδίου μέχρι σήμερα, ενώ έχει επίσης επιτύχει το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό ορόσημων και στόχων - 121 από τους συνολικά 416 - μετά την Ιταλία.

Αν και η αξιολόγηση της Ευρ. Επιτροπής αναγνωρίζει ότι ο τελικός αντίκτυπος των μέτρων στην αγορά εργασίας δεν μπορεί να εκτιμηθεί σε αυτό το στάδιο, επισημαίνει τη μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας στην Ισπανία και αναφέρεται σε πρόσφατα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Ισπανίας που επιβεβαιώνουν ότι η μεταρρύθμιση πέτυχε τους στόχους της, δηλαδή την αύξηση του αριθμού των μόνιμων συμβάσεων και τη μείωση του αριθμού των συμβάσεων ορισμένου χρόνου ή προσωρινής απασχόλησης. Ωστόσο, επισημαίνει ότι ο συντονισμός των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας με άλλες κοινωνικές πολιτικές και πολιτικές απασχόλησης θα μπορούσε να είχε αντιμετωπιστεί με «πιο εξαντλητικό» τρόπο, προειδοποιώντας ότι εξακολουθούν να υφίστανται «υποκείμενα διαρθρωτικά προβλήματα, τα

οποία θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τη συνοχή των μέτρων στο πλαίσιο των υφιστάμενων δομών, εάν δεν διορθωθούν». Η Ευρ. Επιτροπή έχει επίσης επανειλημμένως εκφραστεί υπέρ της αναγκαιότητας βαθιάς μεταρρύθμισης του ισπανικού φορολογικού συστήματος.

1.1.1 Η δομή της οικονομίας

Η οικονομία της Ισπανίας βασίζεται κατά κύριο λόγο στον τομέα των υπηρεσιών. Τη δεκαετία του '70 ξεκινά η μεγάλη ανάπτυξη του συγκεκριμένου κλάδου, ενώ παρατηρήθηκε μείωση στη συμβολή του αγροτικού και του κατασκευαστικού τομέα καθώς και της βιομηχανίας. Συνολικά, οι υπηρεσίες συνεισφέρουν στο 65,6% της ισπανικής οικονομίας, ακολουθούμενες από τον κλάδο της βιομηχανίας (συμπεριλαμβανομένων εξορύξεων, ενέργειας) που επίσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας, συνεισφέροντας κατά 17,4% στο ΑΕΠ της. Όσον αφορά τον κατασκευαστικό κλάδο, συνιστά το 5,4% του ΑΕΠ. Ο αγροτικός τομέας, αν και ανεπτυγμένος, αποτελεί το 2,6% του ισπανικού ΑΕΠ.

Σημαντική συμβολή στον τομέα των υπηρεσιών αποτελεί ο τουρισμός. Η Ισπανία είναι η δεύτερη χώρα, παγκοσμίως, σε αφίξεις τουριστών και τουριστικά έσοδα. Συγκεκριμένα, το 2023 καταγράφηκε ιστορικά υψηλό επίπεδο αφίξεων, καθώς επισκέφθηκαν τη χώρα 85,2 εκατ. τουρίστες, καταγράφοντας αύξηση της τάξεως του 18,9% έναντι του 2022 (71,66 εκατ. τουρίστες) και υπερβαίνοντας τους 83,5 εκατ. τουρίστες του 2019. Αντίστοιχα, τα τουριστικά έσοδα αυξήθηκαν κατά 24,8%, εκτινασσόμενα στα 108,8 δισ. ευρώ. Οι Κοινότητες που υποδέχονται τους περισσότερους τουρίστες είναι η Καταλονία, η οποία το 2023 υποδέχθηκε 18,2 εκατ. ξένους τουρίστες, ακολουθούμενη από τις Βαλεαρίδες Νήσους τις οποίες επισκέφθηκαν 14,4 εκατ. τουρίστες, τις Κανάριες Νήσους με 13,9 εκατ. τουρίστες και την Ανδαλουσία με 12,2 εκατ. τουρίστες.

Σημαντικά βιομηχανικά κέντρα για την Ισπανία αποτελούν η Μαδρίτη και η Βαρκελώνη, ενώ ακολουθούν οι υπόλοιπες μεγάλες πόλεις της Ισπανίας και, συγκεκριμένα, η Βαλένθια, το Μπιλμπάο, η Σεβίλλη και η Σαραγόσα. Η χώρα διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο υποδομών στους τομείς των μεταφορών και των επικοινωνιών. Σημειώνεται, ενδεικτικά, ότι η Ισπανία διαθέτει ένα εκ των πλέον αξιολογών παγκοσμίως δίκτυο σιδηροδρομικών γραμμών που καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από υπερταχείες αμαξοστοιχίες.

1.1.2 Βασικά οικονομικά μεγέθη

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Ισπανίας

	2019	2020	2021	2022	2023 *
Ονομαστικό ΑΕΠ (δισ. ευρώ)	1.245	1.119	1.222	1.346	1.462
Μεταβολή πραγματικού ΑΕΠ	+2,0%	-11,2%	+6,4%	+5,8%	+2,5%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ευρώ)	26.440	23.640	25.800	28.160	30.320
Ανεργία (%)	14,1%	15,5%	14,8%	12,9%	12,1%
Πληθωρισμός (%)	0,8%	-0,3%	3,1%	8,4%	3,6%
Εξαγωγές (δισ. ευρώ)	290,89	263,63	314,86	387,60	383,69
Εισαγωγές (δισ. ευρώ)	322,44	276,92	346,28	459,20	424,25
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,1%	-10,1%	-6,7%	-4,7%	-3,6%
Πρωτογενές ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	-0,8%	-7,9%	-4,6%	-2,3%	
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	98,2%	120,3%	116,8%	111,6%	107,7%
Καθαρό εξωτερικό χρέος (% ΑΕΠ)	74,8%	87,1%	77,5%	61,3%	53,2%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	2,1%	0,6%	0,8%	0,6%	2,6%
Συναλλαγματικά διαθέσιμα (δισ. ευρώ)	66,52	66,29	81,43	87,23	93,33

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Ισπανίας, Εθνική Στατιστική Αρχή (INE), Eurostat

*προσωρινά στοιχεία

Το 2020 διακόπηκε η πορεία ανάκαμψης που είχε ξεκινήσει από το 2013, γεγονός που οφείλεται αποκλειστικά στις επιπτώσεις της πανδημίας στην εθνική οικονομία. Συγκεκριμένα, η ισπανική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 11,2%, με το ΑΕΠ να μειώνεται στα επίπεδα των 1,12 τρισ. ευρώ, ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας επίσης σημείωσε σημαντική μείωση, της τάξεως του 10,6%. Το 2021 η οικονομία ανέκαμψε σε σημαντικό βαθμό, καταγράφοντας μεγέθυνση κατά 6,4%, ενώ και το 2022 η ισπανική οικονομία κατέγραψε μεγέθυνση της τάξεως του 5,8%, παρά τις δυσοίωνες εκτιμήσεις που ακολούθησαν το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία και την εκρηκτική άνοδο των τιμών της ενέργειας από τις αρχές του έτους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής (INE) και της Κεντρικής Τράπεζας Ισπανίας, οι ετήσιοι ρυθμοί ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας κατά τα τέσσερα επιμέρους τρίμηνα του 2023 ανήλθαν αντίστοιχα σε 4,1%, 2%, 1,9% και 2%, με αποτέλεσμα ο συνολικός ρυθμός ανάπτυξης να περιοριστεί σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία, ανερχόμενος σε 2,5%. Η εγχώρια ιδιωτική κατανάλωση, η οποία το 2021 και το 2022 είχε αυξηθεί κατά 7,1% και 4,7% αντίστοιχα σε πραγματικούς όρους, το 2023 κατέγραψε μικρή άνοδο της τάξεως του 1,8%, ενώ η εγχώρια ζήτηση που είχε αυξηθεί κατά 3% το 2021 και κατά 1,7% το 2022, το 2023 αυξήθηκε επίσης κατά 1,7%. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών της Ισπανίας αυξήθηκαν κατά 2,4% το 2023, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά μόλις 0,3% το 2023 (έναντι αντίστοιχων ρυθμών αύξησης της τάξεως του 2,3% και του 0,3% αντίστοιχα, το έτος 2022).

Σημαντικό πρόβλημα για την ισπανική οικονομία αποτελεί διαχρονικά η ανεργία, παρά τις συστηματικές προσπάθειες των ισπανικών Κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας να την μειώσουν. Το 2020 ο σχετικός δείκτης έφθασε στο

15,5%, το 2021 μειώθηκε ελαφρά σε 14,8%, ενώ το 2022 ανήλθε σε 12,9% και το 2023 σε 12,1%.

Ο πληθωρισμός, ο οποίος είχε καταγράψει σημαντική άνοδο στη διάρκεια του 2022 κυρίως εξαιτίας του ξεσπάσματος του πολέμου στην Ουκρανία, φθάνοντας το 10,8% τον Ιούλιο (υψηλότερο επίπεδο από το 1984), στη συνέχεια έδειξε τάσεις αποκλιμάκωσης, κλείνοντας το έτος στο 5,7% (Δεκέμβριος 2022) και στη συνέχεια ακόμη χαμηλότερα (στο 3,3% τον Απρίλιο 2023), με τις σχετικές τιμές να δείχνουν σημάδια σταθερότητας. Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού το 2022 ανήλθε σε 8,4%. Το 2023, ο πληθωρισμός αποκλιμακώθηκε σταδιακά περαιτέρω, κλείνοντας το έτος με μέσο πληθωρισμό 3,6%, ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, των μέτρων που είχε λάβει η ισπανική Κυβέρνηση με σκοπό την δραστική μείωσή του, όπως η υιοθέτηση χαμηλότερων συντελεστών ΦΠΑ στα τρόφιμα και την ενέργεια.

Το δημόσιο χρέος της Ισπανίας εξακολουθεί να υπερβαίνει το 100% του ΑΕΠ, ανερχόμενο σε 111,6% του ΑΕΠ στο τέλος του 2022 και σε 107,7% του ΑΕΠ στο τέλος του 2023, ανερχόμενο τον Δεκέμβριο 2023 στο επίπεδο των 1,574 τρισ. ευρώ. Η ισπανική Κυβέρνηση καταβάλλει συστηματική προσπάθεια με σκοπό τον ταχύ περιορισμό του, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού Προγράμματος Σταθερότητας και, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας Ισπανίας, η αναλογία χρέους-ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει σε 106,5% το 2024 και σε 107,2% το 2025.

1.1.3 Εξωτερικό εμπόριο

Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο Ισπανίας

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Εξαγωγές αγαθών (αξία σε δισ. ευρώ)	285,26	290,89	263,63	314,86	387,60	383,69
Εισαγωγές αγαθών (αξία σε δισ. ευρώ)	319,65	322,44	276,92	346,28	459,20	424,25
Εμπορικό ισοζύγιο (αξία σε δισ. ευρώ)	-34,39	-31,55	-13,29	-31,42	-71,60	-40,56

Πηγή: Τελωνεία Ισπανίας, DataComex

Το εξωτερικό εμπόριο της Ισπανίας τα τελευταία δέκα έτη ακολουθεί γενικά σταθερά ανοδική πορεία, με εξαίρεση το 2020 που σημειώθηκε σημαντική μείωση τόσο στις εξαγωγές όσο και στις εισαγωγές, με τις τελευταίες να μειώνονται σε υψηλότερο ποσοστό. Συγκεκριμένα, οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 9,4% ενώ οι εισαγωγές σημείωσαν πτώση 14,1%.

Το 2021, με την επανεκκίνηση της παγκόσμιας οικονομίας, αμφότερες οι εξαγωγές και οι εισαγωγές της χώρας κατέγραψαν άνοδο, συγκεκριμένα κατά 19,4% οι πρώτες και κατά 25% οι δεύτερες, σε ονομαστικούς όρους, αντίστοιχα. Το 2022, τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές της Ισπανίας αυξήθηκαν θεαματικά, εν μέρει λόγω της εκρηκτικής ανόδου του επιπέδου τιμών διεθνώς, κατά 23,1% οι πρώτες, φθάνοντας τα 387,6 δισ. ευρώ και κατά 32,6% οι δεύτερες, ανερχόμενες σε 459,2 δισ. ευρώ. Τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές της χώρας έφθασαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα το 2022, γεγονός που συνοδεύθηκε

από σημαντική διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος (συγκεκριμένα υπερδιπλασιασμό αυτού). Το 2023 τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές της Ισπανίας μειώθηκαν ελαφρώς, κατά 1% οι πρώτες φθάνοντας τα 383,69 δισ. ευρώ και κατά 7,6 % οι δεύτερες, ανερχόμενες σε 424,25 δισ. ευρώ.

1.1.3.1 Εμπόριο αγαθών

Πίνακας 3: Εξαγωγές αγαθών Ισπανίας

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκατ. €)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκατ. €)	% στο σύνολο	
[87] Αυτοκίνητα, οχήματα	49.805,15	12,8%	61.488,10	16,02%	+23,46%
[27] Ορυκτά καύσιμα	33.478,23	8,6%	27.480,33	7,16%	-17,92%
[84] Μηχανήματα	24.686,85	6,4%	27.137,22	7,07%	+9,93%
[85] Μηχανές, συσκευές και ηλεκτρικά	18.906,74	4,9%	20.821,39	5,42%	+10,13%
[30] Φαρμακευτικά προϊόντα	26.750,43	6,9%	20.342,43	5,30%	-23,95%
[39] Πλαστικές ύλες	15.352,68	4,0%	13.233,29	3,44%	-13,80%
[02] Κρέας	9.721,98	2,5%	10.299,25	2,68%	+5,94%
[73] Τεχνουργήματα χυτοσιδήρου	9.635,19	2,5%	10.015,75	2,61%	+3,95%
[08] Καρποί, φρούτα	9.876,86	2,5%	9.977,27	2,60%	+1,02%
[07] Λαχανικά, φυτά	8.028,79	2,1%	8.863,59	2,31%	+10,40%
[72] Σίδηρος και χάλυβας	10.633,59	2,7%	8.240,51	2,14%	-22,50%
[29] Οργανικά χημικά	6.460,42	1,7%	8.116,70	2,11%	+25,64%
[99] Διάφορα	9.126,56	2,4%	7.489,35	1,95%	-17,94%
[62] Ενδύματα πλην πλεκτών	8.265,84	2,1%	7.462,80	1,94%	-9,72%
[33] Καλλυντικά	6.000,09	1,5%	7.157,35	1,86%	+19,29%
[15] Λίπη και λάδια	7.283,42	1,9%	6.881,36	1,79%	-5,52%
[38] Χημικά προϊόντα	7.791,79	2,0%	6.750,69	1,75%	-13,36%
[61] Ενδύματα, πλεκτά	6.553,85	1,7%	5.916,31	1,54%	-9,73%
[22] Ποτά	5.512,06	1,4%	5.509,61	1,43%	-0,04%

Πηγή: Τελωνεία Ισπανίας, DataComex

Τη μεγαλύτερη αξία στις εξαγωγές της Ισπανίας για το 2023 κατέγραψε η διψήφια κατηγορία «αυτοκίνητα, οχήματα» [87], η οποία σημείωσε άνοδο 23,46% στα 61,49 δισ. ευρώ. Με μεγάλη διαφορά ακολουθεί η κατηγορία «ορυκτά καύσιμα» [27] με αξία 27,48 δισ. ευρώ καταγράφοντας μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος της τάξεως του 17,92%, ενώ στην τρίτη θέση βρέθηκε η κατηγορία «Μηχανήματα» [84], οι εξαγωγές της οποίας σημείωσαν αύξηση 9,93% στα 27,14 δισ. ευρώ.

Πίνακας 4: Εισαγωγές αγαθών Ισπανίας

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	
[27] Ορυκτά καύσιμα	90.427,85	19,7%	63.479,61	14,96 %	-29,80%
[87] Αυτοκίνητα, οχήματα	39.936,84	8,7%	47.072,69	11,09 %	+17,87%
[85] Μηχανές, συσκευές και υλικά ηλεκτρικά	37.886,48	8,3%	39.253,55	9,25 %	+3,61%
[84] Μηχανήματα	37.005,26	8,1%	38.005,36	8,95 %	+2,70%
[30] Φαρμακευτικά προϊόντα	22.678,58	4,9%	21.088,37	4,97 %	-7,01%
[39] Πλαστικές ύλες	16.623,20	3,6%	14.589,14	3,43 %	-12,24%
[29] Οργανικά χημικά	13.868,84	3,0%	11.775,61	2,77 %	-15,09%
[72] Σίδηρος και χάλυβας	13.735,77	3,0%	11.641,77	2,74 %	-15,24%
[90] Όργανα, συσκευές οπτικής	9.643,42	2,1%	10.663,52	2,51 %	+10,58%
[62] Ενδύματα πλην πλεκτών	10.977,09	2,4%	9.943,32	0,23 %	-9,42%
[61] Ενδύματα, πλεκτά	10.190,99	2,2%	9.132,96	2,15 %	-10,38%
[03] Ψάρια και μαλακόστρακα	7.636,55	1,7%	6.911,30	1,62 %	-9,50%
[38] Διάφορα προϊόντα χημικών βιομηχανιών	8.039,29	1,8%	6.430,23	1,51 %	-20,01%
[10] Δημητριακά	6.228,57	1,4%	6.377,51	1,50 %	+2,39%
[73] Τεχνουργήματα χυτοσίδηρου	6.026,06	1,3%	5.875,78	1,38 %	-2,49%
[15] Λίπη και λάδια	6.134,58	1,3%	5.347,62	1,26 %	-12,83%
[94] Έπιπλα	5.345,29	1,2%	4.954,00	1,16 %	-7,32%
[64] Υποδήματα	4.612,33	1,0%	4.720,13	1,11 %	+2,34%
[33] Αιθέρια έλαια, αρώματα	4.184,29	0,9%	4.698,90	1,10 %	+12,30%
[76] Αλουμίνιο	5.966,76	1,3%	4.697,10	1,10 %	-21,28%
[40] Καουτσούκ και τεχνουργήματα από καουτσούκ	4.733,83	1,0%	4.542,91	1,07 %	-4,03%
[26] Μεταλλεύματα, σκουριές, τέφρες	4.910,94	1,1%	4.340,52	1,02 %	-11,62%
[48] Χαρτί	5.022,15	1,1%	4.290,53	1,01 %	-14,57%
[88] Αεροπλοΐα, διαστημοπλοΐα	4.491,79	1,0%	4.268,65	1,006 %	-4,97%
[08] Καρποί, Φρούτα	3.840,75	0,8%	4.116,18	0,97 %	+7,17%

Πηγή: Τελωνεία Ισπανίας, DataComex

Τα «ορυκτά καύσιμα» [27] σημείωσαν μείωση της τάξης του 29,8%, συνεχίζοντας παρ' όλα αυτά να βρίσκονται στην κορυφή των εισαγωγών της Ισπανίας το 2023, με αξία 63,48 δισ. ευρώ. Η κατηγορία «αυτοκινήτων» [87] αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία εισαγωγών της χώρας, με αξία 47,07 δισ. ευρώ και άνοδο 17,87% το 2023, ενώ ακολουθούν στην τρίτη θέση οι εισαγωγές ηλεκτρολογικού εξοπλισμού και συσκευών με αξία 39,25 δισ. ευρώ και άνοδο 3,61%.

Πίνακας 5α: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Ισπανίας εκτός Ε.Ε. και η θέση της Ελλάδας για το 2023

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εξαγωγών (σε δισ. ευρώ)	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Ε.Ε.	234,57	61,14 %	-1,40 %
5	Ην. Βασίλειο	22,56	5,88 %	+6,39 %
6	Η.Π.Α.	18,90	4,93 %	-0,25 %
9	Μαρόκο	12,14	3,17 %	+3,30 %
11	Τουρκία	8,76	2,28 %	+29,63 %
12	Κίνα	7,58	1,98 %	-5,84 %
13	Ελβετία	6,63	1,73 %	-2,45 %
15	Μεξικό	5,60	1,46 %	+8,09%
20	Βραζιλία	3,29	0,86 %	-7,50%
23	Ιαπωνία	2,80	0,73 %	-15,22%
26	Σ. Αραβία	2,58	0,67 %	-13,51%
21	Ελλάδα	3,29	0,86%	+9,68 %

Πηγή: DataComex

Σύμφωνα με τα ισπανικά στατιστικά στοιχεία (Υπουργείου Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας / DataComex), το μεγαλύτερο μέρος εξαγωγών της Ισπανίας κατευθύνεται προς τις χώρες της Ε.Ε., οι οποίες απορροφούν το 61,14% του συνόλου, ενώ το 2023 οι ισπανικές εξαγωγές στην Ε.Ε. έφθασαν στο ποσό των 234,57 δισ. ευρώ. Το Ην. Βασίλειο κατέχει τη δεύτερη θέση μετά την Ε.Ε. από πλευράς απορρόφησης ισπανικών εξαγωγών με μερίδιο 5,88%, ενώ ακολουθούν οι ΗΠΑ (μερίδιο 4,93%), το Μαρόκο (μερίδιο 3,17%) και η Τουρκία (μερίδιο 2,28%).

Η θέση της Ελλάδος ήταν το 2023 η 21^η, με τις ισπανικές εξαγωγές προς τη χώρα μας να φθάνουν τα 3,29 δισ. ευρώ, καταλαμβάνοντας μικρό μερίδιο της τάξης του 0,86% επί του συνόλου των εξαγωγών της Ισπανίας.

Πίνακας 5β: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών Ισπανίας στην Ε.Ε. για το 2023.

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εξαγωγών (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Γαλλία	59.904,88	15,61 %	+1,27 %
2	Γερμανία	40.018,51	10,43 %	+6,63 %
3	Ιταλία	33.044,83	8,61 %	+4,72 %
4	Πορτογαλία	31.817,40	8,29 %	-0,91 %
7	Βέλγιο	15.087,46	3,93 %	-36,54 %
8	Ολλανδία	12.243,23	3,19 %	-16,43 %
10	Πολωνία	9.247,44	2,41 %	+9,91 %
17	Τσεχία	3.683,81	0,96 %	+7,71 %
18	Σουηδία	3.539,76	0,92 %	-0,44 %
19	Ιρλανδία	3.351,96	0,87 %	+16,32%
21	Ελλάδα	3.294,25	0,86 %	+9,68 %

Πηγή: Τελωνεία Ισπανίας, DataComex

Μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., η Γαλλία είναι με διαφορά ο μεγαλύτερος αποδέκτης των ισπανικών προϊόντων με μερίδιο 15,61% και ελαφρά πτώση 1,27% το 2023, ενώ ακολουθούν οι Γερμανία, Ιταλία και Πορτογαλία με μερίδια 10,43%, 8,61% και 8,29% αντίστοιχα και ποσοστά μεταβολής των ισπανικών εξαγωγών προς αυτές το 2023 στο 6,63% (αύξηση), 4,72% (αύξηση) και 0,91% (μείωση) αντίστοιχα.

Η Ελλάδα αποτελεί τον ενδέκατο μεγαλύτερο προορισμό ισπανικών εξαγωγών εντός της Ε.Ε. το 2023.

Πίνακας 6α: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές Ισπανίας εκτός Ε.Ε. και η θέση της Ελλάδας για το 2023

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εισαγωγών (σε δισ. ευρώ)	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Ε.Ε.	204,73	48,26%	+1,31%
2	Κίνα	44,24	10,43%	-11,26%
5	Η.Π.Α.	28,27	6,66%	-16,27%
8	Ην. Βασίλειο	10,80	2,54%	-4,09%
10	Τουρκία	9,12	2,15%	-9,64%
11	Μαρόκο	9,03	2,13%	+3,89%
13	Βραζιλία	7,45	1,76%	-18,30%
14	Αλγερία	6,42	1,51%	-15,83%
15	Ινδία	5,85	1,38%	+1,96%
16	Νιγηρία	5,76	1,36%	-36,83%
18	Μεξικό	5,62	1,33%	-5,42%
44	Ελλάδα	1,62	0,38%	+24,01%

Πηγή: Τελωνεία Ισπανίας, DataComex

Ο μεγαλύτερος προμηθευτής για την Ισπανία είναι οι χώρες της Ε.Ε. οι οποίες τροφοδοτούν την ισπανική αγορά με μερίδιο 48,26% επί του συνόλου των ισπανικών εισαγωγών, αξίας 204,73 δισ. ευρώ το 2023. Από τις τρίτες χώρες, μεγαλύτερο προμηθευτή αποτελεί η Κίνα, η οποία εξήγε προϊόντα αξίας 44,24 δισ. ευρώ το 2023, κατέχοντας μερίδιο 10,43% (μείωση κατά 11,26% έναντι του 2022). Ακολουθούν με σημαντική διαφορά οι Η.Π.Α., οι εισαγωγές από τις οποίες συνιστούν το 6,66% του συνόλου των ισπανικών εισαγωγών.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ισπανίας, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 44^η θέση μεταξύ των προμηθευτριών της χώρας, με μικρό μερίδιο 0,38% επί του συνόλου. Τα ισπανικά στοιχεία, τα οποία διαφέρουν σημαντικά σε σχέση με αυτά της ΕΛ.ΣΤΑΤ., αναφέρουν ελληνικές εξαγωγές προς Ισπανία συνολικής αξίας στα 1,62 δισ. ευρώ το 2023.

Πίνακας 6β: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές Ισπανίας στην Ε.Ε. και η θέση της Ελλάδας για το 2023

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εισαγωγών (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Γερμανία	47.057,92	11,09%	+6,84%
3	Γαλλία	39.628,47	9,34%	-4,32%
4	Ιταλία	28.301,65	6,67%	+0,92%
6	Ολλανδία	20.008,68	4,72%	+3,67%
7	Πορτογαλία	16.535,52	3,90%	-0,52%
9	Βέλγιο	10.076,09	2,38%	-6,69%
12	Πολωνία	8.675,59	2,04%	+7,58%
17	Τσεχία	5.644,40	1,33%	+2,97%
23	Σουηδία	4.322,96	1,02%	+7,61%
27	Ουγγαρία	3.386,72	0,80%	1,48%
44	Ελλάδα	1.618,25	0,38%	+24,01%

Πηγή: Τελωνεία Ισπανίας, DataComex

Μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., δεσπόζουσα θέση στην κατάταξη των σημαντικότερων προμηθευτών της Ισπανίας κατέχει η Γερμανία, με το ποσοστό της να φτάνει το 11,09% των συνολικών εισαγωγών της χώρας το 2023. Δεύτερη είναι η Γαλλία με αξία εξαγωγών προς Ισπανία στα 39,63 δισ. ευρώ το 2023 και μερίδιο 9,34% των ισπανικών εισαγωγών. Σημαντικό μερίδιο καταλαμβάνει επίσης η Ιταλία με 6,67% των ισπανικών εισαγωγών και αξία 28,3 δισ. ευρώ το 2023. Η Ελλάδα αποτελεί τον 16^ο προμηθευτή της Ισπανίας μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. το 2023.

1.1.3.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Πίνακας 7: Εισπράξεις Ισπανίας

Υπηρεσίες	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	
Μεταφορές	19.993	12,7%	20.878	11,4%	+4,43%
Ταξιδιωτικό συνάλλαγμα	69.219	43,8%	85.086	46,5%	+22,92%
Κατασκευές	914	0,6%	1.330	0,7%	+45,51%
Ασφάλειες	1.467	0,9%	1.365	0,7%	-6,95%
Χρηματοοικονομικά	4.084	2,6%	5.978	3,3%	+46,38%
Χρεώσεις πνευματικών δικαιωμάτων	4.297	2,7%	3.828	2,1%	-10,91%
Τηλεπικοινωνίες και πληροφορική	15.296	9,7%	20.347	11,1%	+33,02%
Άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες	32.760	20,7%	35.212	19,2%	+7,48%
Έρευνα και Ανάπτυξη	2.091	1,3%	2.901	1,6%	+38,74%
Υπηρεσίες Συμβουλευτικής	9.665	6,1%	11.152	6,1%	+15,39%
Τεχνικές και εμπορικές υπηρεσίες	21.004	13,3%	21.159	11,6%	+0,74%
Λοιπά	9.940	6,3%	9.072	5,0%	-8,74%
ΣΥΝΟΛΟ	157.970	100,0%	183.095	100,0%	+15,90%

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Ισπανίας

Οι σημαντικότερες εισπράξεις της Ισπανίας προέρχονται από το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα που αποτέλεσε το 46,5% του συνόλου το 2023, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού εισερχόμενων τουριστών στη χώρα και καταγράφοντας άνοδο της τάξεως του 22,92% έναντι του 2022. Ακολουθούν οι επιχειρηματικές υπηρεσίες (μερίδιο 19,2% το 2023) και οι μεταφορές (μερίδιο 11,4% το 2023).

Πίνακας 8: Πληρωμές Ισπανίας

Υπηρεσίες	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	
Μεταφορές	15.753	19,1%	14.413	16,0%	-8,51%
Ταξιδιωτικό συνάλλαγμα	20.816	25,2%	25.505	28,3%	+22,53%
Κατασκευές	134	0,2%	137	0,2%	+2,24%
Ασφάλειες	2.218	2,7%	2.255	2,5%	+1,67%
Χρηματοοικονομικά	2.272	2,8%	1.085	1,2%	-52,24%
Χρεώσεις πνευματικών δικαιωμάτων	5.537	6,7%	6.407	7,1%	+15,71%
Τηλεπικοινωνίες και πληροφορική	9.458	11,5%	11.317	12,6%	+19,66%
Άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες	23.390	28,4%	25.281	28,1%	+8,08%
Έρευνα και Ανάπτυξη	937	1,1%	1.028	1,1%	+9,71%
Υπηρεσίες Συμβουλευτικής	6.670	8,1%	8.953	9,9%	+34,23%
Τεχνικές και εμπορικές υπηρεσίες	15.783	19,1%	15.300	17,0%	-3,06%
Λοιπά	2.938	3,5%	3.672	4,1%	+26,98%
ΣΥΝΟΛΟ	82.469	100,0%	90.071	100,0%	+9,22%

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Ισπανίας

Οι ταξιδιωτικές πληρωμές στο εξωτερικό αποτελούν τη σημαντικότερη κατηγορία πληρωμών της Ισπανίας, με μερίδιο 28,31% του συνόλου και αξία 25,5 δισ. ευρώ το 2023, ακολουθούμενες από τις επιχειρηματικές υπηρεσίες (μερίδιο 28,06% και αξία 25,28 δισ. ευρώ το 2023) και τις μεταφορές (μερίδιο 16,01% και αξία 14,4 δισ. ευρώ το 2023).

1.1.4 Επενδύσεις

Πίνακας 9: Επενδύσεις από και προς την Ισπανία

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς) σε εκατ. ευρώ	393.308,2	413.874,2	471.201,2	487.985,2	508.809,8	529.876,8
Άμεσες επενδύσεις της χώρας στο εξωτερικό (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς) σε εκατ. ευρώ	488.118,8	472.255,4	475.773,1	516.111,0	454.752,7	499.118,5

Πηγή: DataInVex (στοιχεία διαθέσιμα έως 2021)

Σύμφωνα με τα ισπανικά στατιστικά στοιχεία (Υπουργείου Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας / DataInVex), το 2021 το απόθεμα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ισπανία έφθασε τα 529,88 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 4,1% σε σύγκριση με το απόθεμα ξένων επενδύσεων το 2020. Το απόθεμα ισπανικών Άμεσων Επενδύσεων στο εξωτερικό ανήλθε το 2021 σε 499,12 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 9,76% έναντι του 2020.

1.2 Στοιχεία οικονομίας της διοικητικής διαίρεσης της Ισπανίας

Διοικητικά η Ισπανία είναι οργανωμένη σε 17 Αυτόνομες Κοινότητες (Αυτονομίες), η καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει μία ή περισσότερες επαρχίες (συνολικά 50), καθώς και τις αυτόνομες πόλεις της Θέουτα και της Μελίγια στη Βόρεια Αφρική. Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ασκεί τις εξουσίες που της έχουν ανατεθεί από το Σύνταγμα, ως ορίζεται στο "καταστατικό αυτονομίας" της. Οι 17 Κοινότητες διαθέτουν ένα βαθμό οικονομικής αυτονομίας, ενώ παράλληλα λαμβάνουν επιχορηγήσεις από τον γενικό προϋπολογισμό του κράτους.

Οι ισχυρότερες οικονομικά Κοινότητες της Ισπανίας είναι η Κοινότητα της Μαδρίτης και η Κοινότητα της Καταλονίας. Οι εν λόγω δύο Κοινότητες αντιπροσωπεύουν το 38,3% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας το 2022 (19,4% η Μαδρίτη και 18,9% η Καταλονία), καθώς επίσης δέχονται και τις περισσότερες ξένες επενδύσεις (70,8% των ακαθάριστων εισροών ΑΞΕ το 2023). Στην τρίτη θέση όσον αφορά τη συνεισφορά στο ΑΕΠ βρίσκεται η Κοινότητα της Ανδαλουσίας (13,4% του ΑΕΠ) -η οποία όμως βρίσκεται στην τελευταία θέση όσον αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ- και στην τέταρτη θέση η Κοινότητα της Βαλένθια (9,4% του ΑΕΠ). Σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής του 2022, το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ισπανία είναι αυτό της Κοινότητας της Μαδρίτης (38,43 χιλ. ευρώ), ακολουθούμενο από εκείνα της Κοινότητας των Βάσκων (35,83 χιλ. ευρώ) και της Κοινότητας της Ναβάρρα (33,8 χιλ. ευρώ), ενώ στην τέταρτη θέση βρίσκεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κοινότητας της Καταλονίας (32,55 χιλ. ευρώ).

1.3 Οικονομικές προβλέψεις 2024

Στην τριμηνιαία της έκθεση εκτιμήσεων για την πορεία της ισπανικής οικονομίας του περασμένου Μαρτίου, η Τράπεζα Ισπανίας προέβλεψε ρυθμούς ανάπτυξης της τάξεως του 1,9% για το 2024 (κατά 3 δέκατα της ποσοστιαίας μονάδας ανώτερο της προηγούμενης πρόβλεψής της), 1,9% για το 2025 και 1,7% για το 2026, αντίστοιχα. Η Κεντρική Τράπεζα αναφέρθηκε στην ικανοποιητική πορεία ανάπτυξης το δ' τρίμηνο προηγούμενου έτους, καθώς και στον ετήσιο αναπτυξιακό ρυθμό 2,5% που επετεύχθη το 2023, υπερβαίνοντας τις συντηρητικές προβλέψεις και παρά την ενεργειακή κρίση και τις συνέπειες των πολέμων σε Ουκρανία και Λωρίδα Γάζας.

Η Κεντρική Τράπεζα Ισπανίας εκτιμά ότι συνολικά το 2024 η απασχόληση στην Ισπανία θα διατηρήσει τον δυναμισμό της -κυρίως εξαιτίας της εισροής ξένου εργατικού δυναμικού- ενώ εκτιμά ότι το επίπεδο δανειακής χρηματοδότησης νοικοκυριών και επιχειρήσεων από το τραπεζικό σύστημα εμφανίζει σημεία «αδυναμίας». Η Τράπεζα Ισπανίας κάνει λόγο για διατήρηση του δυναμισμού της ιδιωτικής κατανάλωσης, για κάποια εξασθένιση των επιχειρηματικών επενδύσεων στο ξεκίνημα του τρέχοντος έτους, αλλά αντιθέτως για ενίσχυση των επενδύσεων στην αγορά ακινήτων. Επιπλέον, εκτιμάται ότι ο τομέας του εξωτερικού εμπορίου θα εξακολουθήσει να παράγει θετικά αποτελέσματα, τόσο όσον αφορά τα αγαθά, όσο και τις υπηρεσίες. Η Κεντρική Τράπεζα εκτιμά εξάλλου ότι η μερική παράταση ισχύος, εντός του 2024, ορισμένων μέτρων εισοδηματικής στήριξης ενόψει της ανόδου του επιπέδου τιμών, θα μπορούσε να απαιτήσει από το ισπανικό Κράτος αντισταθμιστικές ενέργειες δημοσιονομικής αναπροσαρμογής. Τέλος, επισημάνθηκε ότι τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων παραμένουν σε επίπεδα συγκρίσιμα με εκείνα προ πανδημίας, με ισχυρές ωστόσο διαφοροποιήσεις μεταξύ διαφορετικών κλάδων της οικονομίας.

Όσον αφορά τον πληθωρισμό, η Κεντρική Τράπεζα εκτιμά ότι ο ετήσιος ρυθμός του θα ανέλθει σε 2,7% το τρέχον έτος, σε 1,9% το 2025 και σε 1,7% το 2026, αντίστοιχα. Για το 2024, η Τράπεζα Ισπανίας προβλέπει ρυθμούς μεγέθυνσης της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 2,3%, της δημόσιας κατά 1,2%, των επενδύσεων σε πάγια στοιχεία κατά 0,4%, των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 1,7% και των εισαγωγών κατά 2,1%, ενώ η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να αυξηθεί κατά 2%. Ο δείκτης ανεργίας το 2024 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 11,6%, το δημοσιονομικό έλλειμμα σε 3,5% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος σε 106,5% του ΑΕΠ. Κρίσιμο παράγοντα θα αποτελέσει η αβεβαιότητα, που θα προκληθεί σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε περίπτωση συνέχισης του πολέμου και διατήρησης της αυξητικής τάσης των τιμών των βασικών αγαθών, της ενέργειας και των πρώτων υλών που ενδέχεται να επιφέρουν μείωση της καταναλωτικής δαπάνης. Καθοριστική θα είναι ασφαλώς η συμβολή των χρηματοδοτικών κεφαλαίων που θα διοχετευθούν στη διάρκεια του 2024 στη χώρα στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης της Ε.Ε.

1.4 Οικονομικές σχέσεις Ισπανίας

Η Ισπανία έχει την 15^η μεγαλύτερη σε μέγεθος οικονομία παγκοσμίως. Παρά την κρίση του 2008 και την ύφεση που την ακολούθησε, η ισπανική οικονομία παραμένει ανεπτυγμένη, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική. Κύρια χαρακτηριστικά που της προσδίδουν δυναμικότητα και την καθιστούν ενδιαφέρουσα αγορά στόχο είναι: το μέγεθος της αγοράς, ο υψηλός βαθμός οικονομικής ελευθερίας, η παρουσία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, τα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα, η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών, η ιδιότητα της ως πύλης εισόδου για την Λατινική Αμερική, η ποιότητα εξειδικευμένων προμηθευτών και το ανεπτυγμένο δίκτυο υποδομών.

1.4.1 Ισπανία – ΠΟΕ

Η Ισπανία είναι μέλος της GATT από τις 29 Αυγούστου 1963 και μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου από την 1^η Ιανουαρίου 1995.

1.4.2 Ισπανία – Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ισπανία αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 1^η Ιανουαρίου 1986 ενώ ανήκει στο Χώρο του Schengen από τις 26 Μαρτίου 1995 και αποτελεί μέλος της Ζώνης του Ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 1999. Η Ισπανία επίσης συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με 59 μέλη, ενώ εκπροσωπείται από μέλη της εκτελεστικής εξουσίας στο Συμβούλιο της Ε.Ε. Η Ισπανία έχει αναλάβει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. για τα εξής 5 εξάμηνα έως σήμερα: Ιανουάριος - Ιούνιος 1989, Ιούλιος – Δεκέμβριος 1995, Ιανουάριος – Ιούνιος 2002, Ιανουάριος – Ιούνιος 2010, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2023. Ο νυν Υπάτος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κ. Josep Borrell, είναι πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Ισπανίας. Επιπλέον η Ισπανία μετέχει με 21 εκπροσώπους στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και με 21 εκπροσώπους στην Επιτροπή των Περιφερειών.

1.4.3 Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις

Οι εμπορικές σχέσεις της Ισπανίας διέπονται από τις ισχύουσες εμπορικές συμφωνίες, που διατηρεί η Ευρωπαϊκή Ένωση με όλες τις χώρες εκτός της ΕΕ.

1.4.4 Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών

Η Ισπανία μετέχει ως μέλος στους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, όσον αφορά εκείνους με οικονομικό αντικείμενο, σημειώνονται ενδεικτικά: Asian Development Bank, African Development Bank, Banco Centroamericano de Integración Económica, Bank of International Settlements, EBRD, EIB, European Space Agency, Food and Agriculture Organization, Inter-American Development Bank, IAEA, IBRD, ICAO, IDA, International Energy Agency, IFAD, IFC, ILO, IMF, International Maritime Organization, International Mobile Satellite Organization, International Organization for Migration, International Telecommunication Union, MIGA, OECD, Paris Club, Permanent Court of Arbitration, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, World Tourism Organization, World Customs Organization, World Intellectual Property Organization, World Trade Organization.

2 Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Ισπανίας

2.1 Διμερές εμπόριο

Σύμφωνα με τα στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ 2023, η Ισπανία κατατάσσεται 6^η μεταξύ των κυριότερων αποδεκτών εξαγωγών ελληνικών προϊόντων, απορροφώντας ποσοστό 4,1% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, ενώ από την άλλη πλευρά

κατατάσσεται 8^η μεταξύ των προμηθευτριών χωρών της Ελλάδας, με μερίδιο 3,7% επί των συνολικών ελληνικών εισαγωγών.

Αντίθετα, η Ελλάδα καταλαμβάνει μικρό μερίδιο τόσο στις εξαγωγές της Ισπανίας όσο και στις εισαγωγές της, με τα ποσοστά να είναι 0,86% και 0,38% επί του συνόλου αντίστοιχα (ισπανικά στοιχεία DataComex, 2023).

Επισημαίνεται ότι παρουσιάζονται συστηματικά διαφορές μεταξύ των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ και εκείνων του Υπουργείου Βιομηχανίας, Εμπορίου και Τουρισμού (DataComex).

2.1.1 Εμπόριο αγαθών

Πίνακας 10: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Ισπανίας

	2019	2020	2021	2022	2023
Ελληνικές εξαγωγές (εκατ. €)	1.117,44	1.140,75	1.193,70	2.108,93	2.072,64
Ελληνικές εισαγωγές (εκατ. €)	2.064,58	1.705,66	2.329,39	2.841,23	3.030,69
Εμπορικό ισοζύγιο (εκατ. €)	-947,14	-564,91	-1.135,69	-732,30	-958,05

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Έπειτα από την επανεκκίνηση των οικονομιών μετά την πανδημία, το διμερές εμπόριο μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας όχι μόνο επέστρεψε στα προ πανδημίας επίπεδα αλλά παράλληλα έφθασε και ιστορικά υψηλά. Το 2023 οι ελληνικές εξαγωγές προς Ισπανία ανήλθαν στα 2,07 δισ. ευρώ, καταγράφοντας ελαφρά μείωση της τάξεως του 1,17% έναντι του 2022 (προσωρινά στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Επίσης, το ύψος των ελληνικών εισαγωγών από Ισπανία ανήλθε το 2023 σε 3,03 δισ. ευρώ, καταγράφοντας άνοδο 6,7% έναντι του 2022 (προσωρινά στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Το διμερές εμπορικό ισοζύγιο κατά το 2023 που έφθασε τα 958,05 εκατ. ευρώ, παρουσίασε έλλειμμα για την Ελλάδα, αυξημένο κατά 30,8% έναντι του 2022 (είχε ανέλθει σε 0,732 δισ. ευρώ). Κατά το 2023, ο διμερής όγκος συναλλαγών εμφανίστηκε αισθητά αυξημένος κατά 3,1% (στα 5,1 δισ. ευρώ, έναντι 4,95 δισ. ευρώ το 2022).

Πίνακας 11: Ελληνικές εξαγωγές στην Ισπανία – μεγάλες κατηγορίες

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (ευρώ)	% στο σύνολο	
[27] Ορυκτά Καύσιμα	574.178.026	27,2%	388.989.363	18,8%	-32,25%
[84] Μηχανήματα	298.787.545	14,2%	229.051.943	11,1%	-23,34%
[03] Ιχθυηρά	224.178.025	10,6%	208.641.065	10,1%	-6,93%
[30] Φαρμακευτικά Προϊόντα	88.618.616	4,2%	146.737.040	7,1%	+65,58%
[76] Αλουμίνιο και προϊόντα	116.959.252	5,5%	134.329.467	6,5%	+14,85%
[15] Λίπη και λάδια ζωικά	66.265.466	3,1%	118.312.089	5,7%	+78,54%
[08] Καρποί και Φρούτα	58.434.509	2,8%	71.121.107	3,4%	+21,71%
[39] Πλαστικά Προϊόντα	71.015.885	3,4%	66.947.174	3,2%	-5,73%
[96] Διάφορα βιομηχανικά είδη	48.980.261	2,3%	57.499.393	2,8%	+17,39%
[74] Χαλκός και προϊόντα χαλκού	54.518.541	2,6%	47.908.377	2,3%	-12,12%
[23] Τροφές ζώων	20.161.780	1,0%	44.060.125	2,1%	+118,53%

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (ευρώ)	% στο σύνολο	
[85] Μηχανές, συσκευές ηλεκτρικές	22.681.695	1,1%	35.944.202	1,7%	+58,47%
[48] Χαρτί, χαρτόνια	16.206.883	0,8%	30.582.095	1,5%	+88,70%
[61] Πλεκτά Ενδύματα	32.469.170	1,5%	29.791.737	1,4%	-8,25%
[20] Παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων	24.690.817	1,2%	29.411.161	1,4%	+19,12%
Λοιπές Κατηγορίες	390.781.205	18,5%	404.449.312	20,9%	+10,88%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Κυρίαρχη θέση στον κατάλογο των ελληνικών εξαγωγών στην Ισπανία το 2023 κατείχαν τα ορυκτά καύσιμα [27] καταλαμβάνοντας το 18,8% του συνόλου και σημειώνοντας ετήσια μείωση της τάξεως του 32,25%. Στη δεύτερη θέση βρέθηκε ο μηχανολογικός εξοπλισμός [84] που κατέγραψε μείωση εξαγωγών κατά 23,34% αποτελώντας το 11,1% του συνόλου. Ακολούθησαν τα ιχθυηρά [03], καταλαμβάνοντας το 10,1% της αξίας του συνόλου των εξαγωγών και σημειώνοντας ετήσια μείωση της τάξης του 6,93%. Σημαντικές αυξήσεις παρατηρήθηκαν στις εξαγωγές των κατηγοριών φαρμακευτικών προϊόντων [30] (+65,58%), λιπών και ελαίων [15] (+78,54%), φρούτων [08] (+21,71%), ζωοτροφών [23] (+118,53%) και μηχανών και ηλεκτρικών συσκευών [85] (58,47%).

Πίνακας 12: Ελληνικές εξαγωγές στην Ισπανία – κυριότερα προϊόντα

Τετραψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	
[2710] Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια)	569.448.739	27,0%	337.554.118	16,3%	-40,72%
[0302] Ψάρια, βρώσιμα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	209.069.789	9,9%	195.698.915	9,4%	-6,40%
[8471] Μηχανές επεξεργασίας δεδομένων, αυτόματες, και μονάδες αυτών	271.588.778	12,9%	188.144.899	9,1%	-30,72%
[3004] Φάρμακα (εκτός από τα προϊόντα των κλάσεων 3002, 3005 ή 3006)	84.812.311	4,0%	140.962.138	6,8%	+66,20%
[7606] Ελάσματα και ταινίες, από αργίλιο, με πάχος > 0,2 mm	89.970.487	4,3%	110.770.709	5,3%	+23,12%
[1509] Ελαιόλαδο και τα κλάσματά του, που λαμβάνονται αποκλειστικά από ελιές	43.632.373	2,1%	68.286.815	3,3%	+56,50%
[2713] Οπτάνθρακας από πετρέλαιο	4.574.716	0,2%	51.147.157	2,5%	+1018,04%
[0810] Φράουλες, σμέουρα, βατόμουρα, φραγκοστάφυλα κάθε είδους	43.600.355	2,1%	49.575.565	2,4%	+13,70%
[1510] Λοιπά λάδια και τα κλάσματά τους	17.773.279	0,8%	49.317.901	2,4%	+177,48%
[7411] Σωλήνες από χαλκό	53.674.479	2,5%	47.621.903	2,3%	-11,28%
[9619] Σερβιέτες και ταμπόν υγιείας, πάνες για βρέφη και παρόμοια είδη υγιεινής	43.602.757	2,1%	46.298.170	2,2%	+6,18%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Μεγάλο μερίδιο επί του συνόλου στις εξαγωγές της Ελλάδας προς την Ισπανία αποτέλεσε η τετραψήφια κατηγορία 2710, τα ορυκτά καύσιμα, που αντιπροσώπευσαν το 16,3% του συνόλου εμφανίζοντας μείωση κατά 40,72% έναντι του 2022. Ακολούθησε η κατηγορία 0302, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη ψάρια, που κατείχαν μερίδιο 9,4% των ελληνικών εξαγωγών προς Ισπανία το 2023 με μείωση της τάξεως του 6,4% σε ετήσια βάση. Οι αυτόματες μηχανές επεξεργασίας δεδομένων (ΚΔ 8471) αποτέλεσαν το 9,1% των συνολικών εξαγωγών στη χώρα της Ιβηρικής, καταγράφοντας μείωση 30,72% έναντι του 2022. Χαρακτηριστική αύξηση στις εξαγωγές σημειώθηκε στον ΚΔ 3004 Φάρμακα (εκτός από τα προϊόντα των κλάσεων 3002, 3005 ή 3006), της τάξεως του 66,2% έναντι του 2022, κατέχοντας μερίδιο 6,8% επί του συνόλου, καθώς επίσης και στους κωδικούς 2713 και 1510 (οππάνθρακας από πετρέλαιο και λοιπά λάδια και τα κλάσματά τους) σημειώνοντας άνοδο της τάξεως του 1.018% και 177,5% αντίστοιχα.

Πίνακας 13: Ελληνικές εισαγωγές από την Ισπανία – μεγάλες κατηγορίες

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	
[87] Οχήματα	186.055.487	6,5%	465.418.334	15,4%	+151,61%
[62] Ενδύματα, πλην πλεκτών	217.684.254	7,7%	263.720.069	8,7%	+21,30%
[02] Κρέατα	178.211.751	6,3%	190.337.060	6,3%	+7,36%
[61] Ενδύματα πλεκτά	164.722.954	5,8%	182.550.215	6,0%	+10,87%
[84] Μηχανήματα	116.043.728	4,1%	125.602.485	4,1%	+12,01%
[39] Πλαστικά Προϊόντα	156.856.096	5,5%	124.891.725	4,1%	-18,94%
[29] Οργανικά χημικά	146.502.384	5,2%	121.733.559	4,0%	-16,32%
[30] Φαρμακευτικά	79.881.907	2,8%	101.168.409	3,3%	+25,95%
[27] Ορυκτά καύσιμα	281.673.021	9,9%	96.035.013	3,2%	-65,90%
[33] Καλλυντικά	67.209.647	2,4%	92.305.574	3,0%	+155,29%
[85] Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός	101.386.889	3,6%	90.778.395	3,0%	-8,12%
[69] Προϊόντα κεραμικής	88.880.807	3,1%	81.806.238	2,7%	-6,90%
[03] Ιχθυηρά	72.918.687	2,6%	79.211.109	2,6%	+8,91%
[72] Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	64.604.920	2,3%	64.049.158	2,1%	-0,81%
[64] Υποδήματα	42.545.173	1,5%	55.714.055	1,8%	+31,69%
[38] Διάφορα προϊόντα χημικών βιομηχανιών	72.801.889	2,6%	53.237.152	1,8%	-26,16%
[21] Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής	47.064.780	1,7%	51.542.516	1,7%	+11,05%
[23] Τροφές παρασκευασμένες για ζώα	45.206.801	1,6%	50.239.002	1,7%	+11,66%
[22] Ποτά	45.630.371	1,6%	49.959.962	1,6%	+23,43%
Λοιπές Κατηγορίες	665.347.553	23,4%	690.390.822	22,8%	+23,63%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Οι μεγαλύτερες εισαγωγές ισπανικών προϊόντων στην Ελλάδα το 2023 αφορούν τα οχήματα [87]τα οποία σημείωσαν σημαντική αύξηση της τάξεως του 151,61% και συνιστούν το 15,4% του συνόλου των ελληνικών εισαγωγών από Ισπανία. Ακολούθησαν οι εισαγωγές μη πλεκτών ενδυμάτων [62] που συνιστούν το 8,7% σημειώνοντας άνοδο 21,3%, ενώ αξιόλογες είναι οι εισαγωγές κρεάτων [02], που αφορούσαν το 6,3% του συνόλου των ελληνικών εισαγωγών από Ισπανία.

Πίνακας 14: Ελληνικές εισαγωγές από τη Ισπανία – κυριότερα προϊόντα

Τετραψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	
[8703] Επιβατικά αυτοκίνητα και άλλα αυτοκίνητα κατασκευασμένα κυρίως για τη μεταφορά προσώπων	149.096.828	5,2%	401.558.061	13,2%	+169,33%
[6204] Κουστούμια-ταγιέρ, σύνολα, ζακέτες, φορέματα, φούστες, φούστες-παντελόνια, παντελόνια μακριά, φόρμες με τιράντες και παντελόνια κοντά, για γυναίκες ή κορίτσια	100.729.588	3,5%	119.333.284	3,9%	+18,47%
[0201] Κρέατα βοοειδών, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	107.214.941	3,8%	93.099.512	3,1%	-13,17%
[2710] Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια)	234.952.884	8,3%	89.815.290	3,0%	-61,77%
[0203] Κρέατα χοιροειδών, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα	42.418.594	1,5%	69.566.883	2,3%	+64,00%
[3004] Φάρμακα (εκτός από τα προϊόντα των κλάσεων 3002, 3005 ή 3006) που παρουσιάζονται με μορφή δόσεων ή είναι συσκευασμένα για τη λιανική	61.291.762	2,2%	68.527.086	2,3%	+11,80%
[2902] Υδρογονάνθρακες κυκλικοί	90.005.799	3,2%	68.089.038	2,2%	-24,35%
[6907] Πλακάκια και πλάκες για επικάλυψη δαπέδου ή τοίχου, από κεραμευτικές ύλες, μη υαλωμένα	63.892.572	2,2%	58.216.059	1,9%	-8,88%
[6110] Σαντάιγ, πουλόβερ, κάρντιγκαν, γιλέκα και παρόμοια είδη, από πλεκτό	48.160.661	1,7%	53.339.808	1,8%	+10,75%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Οι περισσότερες τετραψήφιες υποκατηγορίες εισαγωγών από Ισπανία σημείωσαν αύξηση σε ετήσια βάση το 2023, με τη σημαντικότερη να σημειώνεται στην πρώτη κατά σειρά κατηγορία 8703, επιβατικά αυτοκίνητα από τα 149,1 εκατ. στα 401,56 εκατ. ευρώ (αύξηση της τάξεως του 169,3%). Επόμενη κυριότερη υποκατηγορία το 2023 ήταν η 6204 (κουστούμια, σύνολα, φορέματα κλπ., με μερίδιο 3,9% του συνόλου) και 0201 (κρέατα βοοειδών, μερίδιο 3,1% του συνόλου).

2.1.2 Εμπόριο υπηρεσιών

Πίνακας 15: Ισοζύγιο υπηρεσιών

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Εισπράξεις (αξία σε εκατ. ευρώ)	465,7	570,5	620,9	356,5	565,2	888,4	956,0
Πληρωμές (αξία σε εκατ. ευρώ)	236,9	289,2	341,8	226,8	291,9	359,7	431,2
Ισοζύγιο υπηρεσιών (αξία σε εκατ. ευρώ)	+228,8	+281,3	+279,1	+129,7	+273,3	+528,7	+524,8

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Αναφορικά με το ισοζύγιο υπηρεσιών, αυτό είναι πλεονασματικό για την Ελλάδα. Το 2023, το πλεόνασμα εμφανίστηκε σημαντικά αυξημένο σε σύγκριση με το 2022 και τις προηγούμενες χρονιές, εκτοξευόμενο σε επίπεδα άνω των 500 εκατ. ευρώ. Οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 7,6% φθάνοντας τα 956 εκατ. ευρώ, ενώ οι πληρωμές αυξήθηκαν κατά 19,9% φθάνοντας τα 431,2 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 16: Εισπράξεις της Ελλάδας από την Ισπανία

	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση ΕΒΟΡS 2010 ή ΒΡΜ6					
Μεταφορές	603,3	67,9%	608,6	63,7%	+0,88%
Θαλάσσιες μεταφορές	504,4	56,8%	484,3	50,7%	-3,98%
Λοιπές μεταφορές	98,9	11,1%	124,3	13,0%	+25,68%
Ταξιδιωτικό	179,7	20,2%	197,1	20,6%	+9,68%
Λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες	104,5	11,8%	132,08	13,8%	+26,41%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής, που δεν περ. αλλού	1,0	0,1%	0,7	0,1%	-30,00%
Κατασκευαστικές	15,2	1,7%	5,9	0,6%	-61,18%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	9,6	1,1%	13,8	1,4%	+43,75%
Χρηματοοικονομικές	0,6	0,1%	33,7	3,5%	+5516,67%
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	3,6	0,4%	5,4	0,6%	+50,00%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	10,6	1,2%	8,9	0,9%	-16,04%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	56,7	6,4%	58,5	6,1%	+3,17%
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές, κλπ.	5,5	0,6%	3,2	0,3%	-41,82%
Υπηρεσίες δημοσίου	1,7	0,2%	2,0	0,2%	+17,65%
Σύνολο	888,4	100,0%	956,0	100,0%	+7,61%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Από πλευράς εισπράξεων, ιδιαίτερα μεγάλες αυξήσεις καταγράφηκαν το 2023 στο συνάλλαγμα από λοιπές μεταφορές (+25,68%), καθώς και στις λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες (+26,41%). Σημαντική συμβολή στις εισπράξεις της Ελλάδας και για το 2023 σημειώθηκε στο ταξιδιωτικό συνάλλαγμα, που αντιπροσώπευσε το 20,6% του συνόλου εισπράξεων από Ισπανία. Η

σημαντικότερη συμβολή προέρχεται από τις θαλάσσιες μεταφορές, που αποτελούν το 50,7% του συνόλου των εισπράξεων από Ισπανία.

Πίνακας 17: Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από την Ισπανία

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Αφίξεις από την Ισπανία στην Ελλάδα (χιλ. επισκέπτες)	225,72	282,87	74,64	141,23	290,74	360,11
Ποσοστό στο σύνολο των αφίξεων	0,68%	0,83%	1,01%	0,93%	0,97%	1,00%
Μεταβολή	+37,6%	+25,3%	-73,6%	+89,2%	+105,9%	+23,9%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι αφίξεις των Ισπανών τουριστών στην Ελλάδα αποτελούν μικρό ποσοστό, συγκεκριμένα το 1% του συνόλου των αφίξεων και το 1,83% των αφίξεων τουριστών από χώρες Ε.Ε. για το 2023. Όσον αφορά τις εισπράξεις της Ελλάδας από την ανωτέρω κατηγορία ταξιδιωτών, αυτές έφθασαν τα 197,1 εκατ. ευρώ το 2023, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 9,7% έναντι του 2022. Η δαπάνη ανά ταξίδι μειώθηκε το 2023 στα 547,2 από 618 ευρώ το 2022, παραμένοντας σε επίπεδα χαμηλότερα του 2019.

Πίνακας 18: Πληρωμές της Ελλάδας στην Ισπανία

	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε εκατ. ευρώ)	% στο σύνολο	
Υπηρεσίες με βάση την κωδικοποίηση EBOPS 2010 ή BPM6					
Μεταφορές	172,2	47,9%	193,0	44,8%	+12,08%
Θαλάσσιες μεταφορές	9,4	2,6%	10,9	2,5%	+15,96%
Λοιπές μεταφορές	162,8	45,3%	182,1	42,2%	+11,86%
Ταξιδιωτικό	80,9	22,5%	112,1	26,0%	+38,57%
Λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες	107,1	29,8%	125,7	29,2%	+17,37%
Υπηρεσίες μεταποίησης αγαθών τα οποία ανήκουν σε άλλους	0,1	0,0%	0,0	0,0%	-100,00%
Υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής που δεν περιλαμβάνονται αλλού	5,2	1,4%	5,1	1,2%	-1,92%
Κατασκευαστικές	7,3	2,0%	4,3	1,0%	-41,10%
Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές	41,2	11,5%	45,4	10,5%	+10,19%
Χρηματοοικονομικές	4,4	1,2%	5,1	1,2%	+15,91%
Χρεώσεις για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Royalties)	2,0	0,6%	0,9	0,2%	-55,00%
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και πληροφόρησης	5,5	1,5%	8,9	2,1%	+61,82%
Λοιπές υπηρεσίες επιχειρηματικής δραστηριότητας	33,4	9,3%	46,9	10,9%	+40,42%
Υπηρεσίες αναψυχής, πολιτιστικές, προσωπικές, κλπ.	5,3	1,5%	7,5	1,7%	+41,51%
Υπηρεσίες δημοσίου	2,7	0,8%	1,6	0,4%	-40,74%
Σύνολο	359,7	100,0%	431,2	100,0%	+19,88%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Από πλευράς πληρωμών προς Ισπανία, η μεγαλύτερη αύξηση το 2023 παρατηρήθηκε στο ταξιδιωτικό συνάλλαγμα (26% του συνόλου, +38,6% το

2023). Μεγάλη συμβολή έχουν και στις πληρωμές οι μεταφορές και κυρίως οι λοιπές μεταφορές που αποτελούν το 42,2% των συνολικών ελληνικών πληρωμών προς Ισπανία. Αξιοσημείωτη είναι και η συμβολή των λοιπών επιχειρηματικών υπηρεσιών (29,2% του συνόλου το 2023).

2.2 Άμεσες επενδύσεις

2.2.1 Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ισπανία

Πίνακας 19: Επενδύσεις της Ελλάδας στην Ισπανία

	2018	2019	2020	2021	2022*	2023*
Ροές (σε εκατ. ευρώ)	0,2	5,71	3,89	3,41	1,85	-3,12
Απόθεμα (σε εκατ. ευρώ)	96,70	72,77	135,29	142,96	34,83	-

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

*Προσωρινά στοιχεία

Ελληνικές επενδύσεις στην Ισπανία (υφιστάμενες και παλαιότερες)

Το απόθεμα των ελληνικών επενδύσεων στην Ισπανία το 2022 ανήλθε σε μόλις 34,83 εκατ. ευρώ. Οι ροές ελληνικών επενδύσεων προς Ισπανία τα τελευταία τρία έτη ανήλθαν σε 3,41, 1,85 και -3,12 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Οι ελληνικές εταιρείες να δραστηριοποιούνται στους τομείς τροφίμων, ιχθυοκαλλιέργειας, επεξεργασίας πρώτων υλών, τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, τουριστικών υποδομών, συστημάτων άρδευσης, αξεσουάρ ένδυσης, συσκευασίας, λιανεμπορίου, ηλεκτρονικών πληρωμών.

Ακολουθούν πληροφορίες σχετικά με εταιρείες ελληνικών συμφερόντων με δραστηριότητα στην Ισπανία (η παράθεση στοιχείων δεν είναι εξαντλητική):

❖ **Στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών**, ο μεικτός ελληνο-ισπανικός Όμιλος **Anramar** με έδρα στο Castellón της Βαλένθια δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο 2021 με τη μετονομασία του Ομίλου Ανδρομέδα και είναι ιδιοκτήτης των συγχωνευμένων ελληνικών ιχθυοκαλλιεργητικών Ομίλων **Ανδρομέδα**, **Νηρέας** και **Σελόντα**, καθώς και του ισπανικού Ομίλου **Perseus** (με ειδίκευση στις ιχθυοτροφές), ενώ συμμετέχουν σε αυτόν τα μεγάλα διεθνή επενδυτικά Ταμεία AMERRA Capital (ΗΠΑ) και Mubadala Investment Company (το δεύτερο μεγαλύτερο κρατικό επενδυτικό Ταμείο του Αμπού Ντάμπι). Προσφάτως διεξάγεται διαδικασία πώλησης της Anramar σε επενδυτικό σχήμα στο οποίο πιθανολογείται ότι θα μετάσχουν, μεταξύ άλλων, επενδυτικά Ταμεία από την Ισπανία και τα ΗΑΕ, ή και ελληνικοί Όμιλοι ιχθυοκαλλιεργειών. Όμιλος Anramar διαθέτει ετήσια παραγωγική δυναμικότητα άνω των 70.000 τόνων και παρουσία σε περισσότερες από τριάντα χώρες, αποτελεί δε κορυφαίο brand λαβρακιού και τσιπούρας σε παγκόσμιο επίπεδο και τον μεγαλύτερο παραγωγό ψαριών στη Μεσόγειο, με την υποστήριξη σύγχρονων παραγωγικών εγκαταστάσεων σε Ελλάδα και Ισπανία. Η AVRAMAR απασχολεί περισσότερους από 2.300 υπαλλήλους σε Ελλάδα και Ισπανία και εμπορεύεται τέσσερα μεσογειακά είδη (λαβράκι, τσιπούρα, λαβράκι και λυθρίνι) σε τριάντα χώρες. Σύμφωνα με ισπανικές οικονομικές

πηγές, ο Όμιλος ευρίσκεται σε διαδικασία αναδιάρθρωσης των δραστηριοτήτων του στην Ισπανία.

❖ Ο ελληνικός Όμιλος ιχθυοκαλλιεργειών **Γαλαξίδι Θαλάσσιες Καλλιέργειες Α.Ε.** ίδρυσε το 2019 θυγατρική επιχείρηση με επωνυμία «ACUIDELTA SL» με έδρα την περιοχή L´Ametlla de Mar, στην Ταρραγόνα, με σκοπό την παραγωγή, μεταποίηση, εμπορία και διανομή θαλάσσιων μεσογειακών ιχθύων στην Ισπανία, με σχεδιαζόμενη παραγωγική δυναμικότητα της τάξεως των 2.000 τόνων ετησίως. Το 2021 η εταιρεία ξεκίνησε την παραγωγή τσιπούρας και λαβρακιού, ενώ μέχρι το τέλος του 2021 πραγματοποίησε επενδύσεις ύψους περίπου 3 εκατ. ευρώ για την κατασκευή πλωτών εγκαταστάσεων και έως το τέλος του 2022 αναμενόταν να πραγματοποιήσει επενδύσεις ύψους περίπου 5 εκατ. ευρώ για την κατασκευή σύγχρονου συσκευαστηρίου νωπών ιχθύων, πλωτών εγκαταστάσεων, καθώς και πρόσθετου πλωτού και χερσαίου εξοπλισμού. Στο τέλος του 2023, ο μητρικός Όμιλος Γαλαξίδι εξαγοράστηκε από ελληνικό Όμιλο παραγωγής ιχθυοτροφών, Ίριδα.

❖ **Όμιλος Μυτιληναίου:** το 2018 ανέλαβε μεγάλο έργο κατασκευής φωτοβολταϊκού πάρκου για λογαριασμό του ισραηλινού ενεργειακού Ομίλου Ellomay Solar (βλ. και κατωτέρω). Όμιλος Μυτιληναίου συνεχίζει την δραστηριοποίησή του στην Ισπανία, καθώς εξαγόρασε, το 2020, αιολικό πάρκο στην περιοχή Jaén της Ανδαλουσίας, ισχύος 50 MW, αλλά και εκτελώντας συμβάσεις EPC για δύο φωτοβολταϊκά πάρκα: στην περιοχή Manzanares ισχύος 90MW για τον επενδυτικό όμιλο Nexwell και στην περιοχή Badajoz ισχύος 50MW για τον διεθνή ανεξάρτητο παραγωγό ηλιακής ενέργειας Sonnedix, με το δεύτερο να έχει τεθεί σε εμπορική λειτουργία. Εν λόγω έργο αναμένεται να παράγει περίπου 102 GWh ηλεκτρικής ενέργειας ετησίως, το οποίο ισοδυναμεί με την τροφοδοσία περισσότερων από 30.000 σπιτιών με καθαρή ηλεκτρική ενέργεια και την αποφυγή εκπομπών περίπου 16.000 τόνων CO₂.

Επιπλέον, ο Όμιλος Μυτιληναίου έχει σχετικά πρόσφατα ολοκληρώσει φωτοβολταϊκό έργο ισχύος 28 MW στη χώρα, για λογαριασμό του ισραηλινών συμφερόντων Ομίλου Ellomay Solar, το οποίο είναι συνδεδεμένο με το δίκτυο και διαθέτει δυνατότητα παραγωγής περίπου 53.000 MWh ηλεκτρικής ενέργειας ετησίως. σε συνέχεια της επιτυχούς ολοκλήρωσης το έτος 2020 ενός φωτοβολταϊκού έργου μεγάλης κλίμακας, συγκεκριμένα του φωτοβολταϊκού σταθμού «Talaso!» στην Εστρεμαδούρα (περιοχή Cáceres), εγκατεστημένης ισχύος 300 MW. Το 2022 ο Όμιλος Μυτιληναίου μέσω του Τομέα Ανάπτυξης Ανανεώσιμων Πηγών & Αποθήκευσης Ενέργειας (RSD) και η Aquila Capital, ενεργειακό επενδυτικό Ταμείο γερμανικών συμφερόντων, υπέγραψαν συμφωνία για την πώληση ενός χαρτοφυλακίου φωτοβολταϊκών έργων ισχύος 100 MW στη Νότια Ισπανία, συγκεκριμένα των έργων στις περιοχές Jaén και Guillena στην Ανδαλουσία, ισχύος 50 MW το καθένα. Επισημαίνεται ότι το έργο της Jaén έχει τεθεί σε εμπορική λειτουργία και έχει λάβει πιστοποιητικό προσωρινής αποδοχής. Τα δύο έργα αναμένεται να

παράγουν συνολικά σχεδόν 200 GWh ηλεκτρικής ενέργειας, αρκετής για να τροφοδοτήσει περισσότερα από 50.000 νοικοκυριά και να συνδράμουν στην αποφυγή εκπομπών 50.000 τόνων CO₂ στην ατμόσφαιρα ετησίως. Ελληνικός ενεργειακός Όμιλος δραστηριοποιείται και σε σειρά μικρότερων επενδυτικών έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ισπανία.

- ❖ **Sani – Ikos Group:** εντός του 2021 λειτούργησε για πρώτη φορά το Ikos Andalusia, το οποίο αποτελεί το πρώτο ξενοδοχειακό συγκρότημα του ξενοδοχειακού ομίλου SANI-IKOS στην Ιβηρική, μετά από επενδυτικές κινήσεις της εταιρείας που ξεκίνησαν το 2018 και ολοκληρώθηκαν αμέσως μετά την πανδημία. Όμιλος SANI-IKOS επενδύει σε επέκταση της μονάδας στην Ανδαλουσία (περιοχή Marbella), κόστους 17 εκατ. ευρώ, με αρκετά έργα επέκτασης να έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Όμιλος SANI-IKOS έχει πραγματοποιήσει πρόσθετες επενδύσεις στην ισπανική αγορά, για την αγορά και ανακαίνιση ξενοδοχειακών μονάδων στη Μαγιόρκα, ορισμένες εκ των οποίων ξεκίνησαν να λειτουργούν το 2023 (Porto Petro).
- ❖ **Όμιλος Μαϊλλη:** διατηρεί θυγατρική εταιρεία με έδρα στη Βαρκελώνη και επωνυμία SIAT SpA (ιταλικός Όμιλος που ανήκει στον Όμιλο Μαϊλλη).
- ❖ **Attica Group:** Από τον Ιούνιο του 2016 ο ελληνικός Όμιλος και η τράπεζα *BMCE Bank of Africa Group (BMCE)* του Μαρόκου, συνεργάζονται στην εκμετάλλευση θαλάσσιων γραμμών μεταξύ Μαρόκου και ηπειρωτικής Ευρώπης, μέσω της εταιρείας *AFRICA MOROCCO LINK (AML)*. Η AML δραστηριοποιείται στη γραμμή Ταγγέρη (Μαρόκο)-Algeciras (Ισπανία) προσφέροντας μεταφορικές (επιβατικές, εμπορευματικές) υπηρεσίες. Πολύ πρόσφατα ο σουηδικός Όμιλος *Stena Line* ήλθε σε συμφωνία απόκτησης μεριδίου 49% του κεφαλαίου της εταιρείας.
- ❖ **Eurodrip:** Το 2006 η ελληνική εταιρεία αρδευτικών συστημάτων ίδρυσε τη θυγατρική εταιρεία (100%) *Eurodrip Irrigation Holding Systems S.L.* Τις λειτουργίες της ισπανικής θυγατρικής της Eurodrip εκτελεί ο ισραηλινός Όμιλος *Rivulis*, ο οποίος το έτος 2017 έχει συγχωνευθεί με την Eurodrip.
- ❖ **Viva Wallet:** στην Ισπανία έχει εισέλθει από το έτος 2021 η ελληνική εταιρεία – πλατφόρμα ψηφιακών πληρωμών, οποία διατηρεί γραφεία στη Μαδρίτη. Σημειώνεται ότι στη *Viva Wallet* απέκτησε στο τέλος του 2022 υψηλή συμμετοχή διεθνής χρηματοοικονομικός Όμιλος *JP Morgan*, η συναλλαγή ωστόσο αντιμετωπίζει ακόμη δυσκολίες εξαιτίας διαφωνιών των διοικήσεων των δύο Ομίλων.
- ❖ **MEGAPLAST A.E.:** δραστηριοποιείται εμπορικά, μέσω της θυγατρικής της *MEGAPLAST SPAIN S.L.* (περιοχή Βαρκελώνης), στον τομέα των εύκαμπτων πλαστικών συσκευασίας.
- ❖ **Intracom Telecom SA:** το 2018 ο μεγάλος ελληνικός Όμιλος τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού είχε προχωρήσει στη σύσταση θυγατρικής

της στη Μαδρίτη. Στην παρούσα φάση ο ελληνικός Όμιλος παρακολουθεί την ισπανική αγορά μέσω τοπικών συνεργατών του.

- ❖ **Όμιλος Μαρινόπουλου:** Δραστηριοποιείται στην Ισπανία στον κλάδο γενόσημων φαρμακευτικών, μέσω της φαρμακοβιομηχανίας *Famar*, η οποία το 2016 εξαγόρασε εργοστάσιο της Roche στην περιοχή Λεγκανές στα νότια της Μαδρίτης, με τον ελληνικό Όμιλο να αναλαμβάνει την τροφοδοσία της γαλλικής εταιρείας με τα προϊόντα που παράγονται ήδη από την νεοαποκτηθείσα μονάδα. Η *Famar*, η οποία ανήκει πλέον, από το τέλος του 2021, στο κυπριακό fund Elements Capital Management, εξακολουθεί να δραστηριοποιείται στην Ισπανία, έχοντας παρουσία στη χώρα από το 2011, όταν είχε εξαγοράσει εργοστάσιο της *Sanofi* στο Alcorcón, επίσης στα νότια της Μαδρίτης.
- ❖ **Rensika:** ιδρύθηκε στη Βαρκελώνη το 1990 από ελληνικά συμφέροντα και ειδικεύεται στα μεσογειακά προϊόντα, όπως: αρτοσκευάσματα και αλοιφές (χούμους, τζατζίκι, παραμάς). Τον Μάρτιο του 2010 δημιουργήθηκαν οι νέες εγκαταστάσεις έκτασης 2.500 τετραγωνικών μέτρων. Πρόκειται για επιχείρηση με ηγετική θέση στην Ισπανία όσον αφορά τις μεσογειακές αλοιφές (*spreads*), η οποία έχει πάντως εξαγορασθεί από ξένα εταιρικά συμφέροντα.
- ❖ **S & B - Αργυρομεταλλευμάτων και Βαρυτίνης:** Διέθετε από το έτος 1998 συμμετοχές στις *Laniosa Promasa* (μπεντονίτης, μερίδιο 20% και *Otavi Iberica* (περλίτης, μερίδιο 100%). Οι εν λόγω συμμετοχές εδώ και αρκετά χρόνια υφίστανται μέσω ξένων Ομίλων (γαλλικός Όμιλος *Imerys*, οποίος εξαγόρασε την S&B το 2015).
- ❖ **Ελληνικοί Λευκόλιθοι (Grecian Magnesite):** από κοινού με τον γαλλικό Όμιλο *Roullier Group*, είχαν εξαγοράσει το 2000 την ισπανική *Magnesitas Navarras*. Το 2018 ο εν λόγω γαλλικός Όμιλος εξαγόρασε το 100% της ισπανικής εταιρείας.
- ❖ **Όμιλος Χατζηγεωργίου:** δραστηριοποιείται στον κλάδο κεραμικών, μέσω της θυγατρικής εταιρείας *Hatz Spain S.A.*, στην περιοχή Castellón της Βαλένθια.
- ❖ **Coco-Mat:** μέσω της εταιρείας *Coco-Mat Spain*, διακινεί τα προϊόντα ξεκούρασης, στρωμάτων και ειδών σπιτιού από φυσικές πρώτες ύλες μέσω των καταστημάτων της στη Μαδρίτη και τη Βαρκελώνη.
- ❖ **APIFON:** η τεχνολογική εταιρεία παραγωγής λογισμικού προχώρησε σε ίδρυση θυγατρικής το 2018 στη Μαδρίτη.
- ❖ **NIKOLIS GROUP:** η εν λόγω ελληνική εταιρεία πρώτων υλών ψευδοκοσμημάτων έχει ανοίξει κατάστημα στη Βαρκελώνη ήδη από το έτος 2018.

2.2.2 Επενδύσεις της Ισπανίας στην Ελλάδα

Πίνακας 20: Επενδύσεις της Ισπανίας στην Ελλάδα

	2018	2019	2020	2021	2022*	2023*
Ροές (σε εκατ. ευρώ)	26,05	231,63	50,56	59,89	178,57	-54,75
Απόθεμα (σε εκατ. ευρώ)	685,78	702,68	992,58	897,32	1.075,99	-

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδος

*Προσωρινά στοιχεία Τραπέζης Ελλάδος

Ισπανικές επενδύσεις στην Ελλάδα (υφιστάμενες και παλαιότερες)

Το απόθεμα των ισπανικών επενδύσεων στην Ελλάδα το 2022 ανήλθε σε 1,08 δισ. ευρώ, καθιστώντας την Ισπανία 12^η μεταξύ των κορυφαίων ξένων επενδυτών στη χώρα μας. Οι ισπανικές επενδύσεις επικεντρώνονται στους τομείς: ενέργειας, λιανεμπορίου, διαχείρισης ξενοδοχείων, κατασκευών - δομικών υλικών, τηλεπικοινωνιακών υποδομών, ιχθυοκαλλιέργειών, καλλυντικών. Οι ροές ισπανικών επενδύσεων προς Ελλάδα εμφάνισαν σημαντική άνοδο τη διετία 2019-2020, όταν εμφανίστηκαν συνολικές εισροές ισπανικών κεφαλαίων στη χώρα μας της τάξεως των 282,2 εκατ. ευρώ. Το 2021 παρατηρήθηκαν εισροές ισπανικών κεφαλαίων ύψους 50,6 εκατ., το 2021 59,89 εκατ. ευρώ, το 2022 178,57 εκατ. ευρώ, ενώ το 2023 καταγράφηκε εκροή ισπανικών επενδυτικών κεφαλαίων της τάξεως των 54,75 εκατ. ευρώ.

Κυριότερες ισπανικές επενδύσεις στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθες (η παράθεση στοιχείων δεν είναι εξαντλητική):

❖ **Iberdrola:** Τη διετία 2004-2006 ο ισπανικός ενεργειακός κολοσσός Iberdrola εξαγόρασε το 49,9% του ελληνικού Ομίλου ΑΠΕ ΡΟΚΑΣ ΑΒΕΕ (Rokas Renewables). Η εξαγορά ολοκληρώθηκε το 2007, με αύξηση του ποσοστού συμμετοχής της Iberdrola στο 52,7% του μετοχικού κεφαλαίου της ΡΟΚΑΣ.

Ο Όμιλος Iberdrola δραστηριοποιείται στην Ελλάδα μέσω της συμμετοχής του στον Όμιλο Rokas Renewables, διαθέτοντας σήμερα αιολικά και ηλιακά έργα σε ολόκληρη την Ελλάδα, συγκεκριμένα στην Κεντρική Ελλάδα, την Κρήτη, τη Θράκη, τη Δυτ. Μακεδονία, τη Θεσσαλία, την Πελοπόννησο και τα Δωδεκάνησα. Ο Όμιλος Rokas Renewables συνιστά έναν εκ των market leaders στην ελληνική αγορά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έχοντας εγκατεστημένα 23 αιολικά και 4 φωτοβολταϊκά πάρκα στην Ελλάδα, συνολικής ισχύος 421 MW, εκ των οποίων 365 MW αφορούν projects αιολικής ενέργειας.

Τον Απρίλιο 2022 η Iberdrola ξεκίνησε την κατασκευή αιολικού πάρκου Askio III, δυναμικότητας 50,4 MW, με δυνατότητα τροφοδοσίας 54.000 νοικοκυριών, στην περιοχή της Κοζάνης. Το εν λόγω αιολικό πάρκο, που βρίσκεται ήδη σε λειτουργία, αποτελείται από 12 ανεμογεννήτριες ισχύος 4,2 MW εκάστη. Σημειώνεται ότι η Iberdrola, σε συνεργασία με τον Όμιλο Rokas, εργάζεται για τη δημιουργία τριών ακόμη αιολικών πάρκων στην Ελλάδα (τα δύο εκ των οποίων έχουν ολοκληρωθεί), συγκεκριμένα των ακόλουθων: (α) Mikroporos στη Ροδόπη, ισχύος 33,6 MW (που έχει τεθεί σε λειτουργία και συνδεθεί με το

ελληνικό ηλεκτρικό δίκτυο τον Ιούνιο 2022), (β) Rokani στη Βοιωτία, ισχύος 18 MW και (γ) Askio II στην Κοζάνη, ισχύος 37,8 MW.

Το Σεπτέμβριο 2023, η Iberdrola ανακοίνωσε την ολοκλήρωση διεξαγωγής τεχνικών ελέγχων και τη θέση σε λειτουργία των δύο εκ των τριών ανωτέρω projects αιολικών πάρκων που είχαν ανακοινωθεί νωρίτερα, συγκεκριμένα στις περιοχές Κοζάνης με την επωνυμία "Askio II" και Βοιωτίας με την επωνυμία "Rokani". Το πρώτο επενδυτικό έργο συμπληρώνει ουσιαστικά το αιολικό πάρκο "Askio III", το οποίο λειτουργεί ήδη σε πλήρη δυναμικότητα με παραγωγική ισχύ 50,4 MW, με τη συνολική επένδυση για τα δύο έργα να ανέρχεται σε πλησίον των 100 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με την Iberdrola, το νέο αιολικό πάρκο "Askio II" περιλαμβάνει 9 ανεμογεννήτριες, εκάστη των οποίων διαθέτει δυναμικότητα 4,2 MW. Όσον αφορά το project "Rokani" στη Βοιωτία, τούτο αποτελείται από 3 ανεμογεννήτριες, εκάστη των οποίων διαθέτει δυναμικότητα 6 MW, ενώ αναφέρεται ότι πρόκειται για τις μεγαλύτερες και υψηλότερης ισχύος ανεμογεννήτριες που χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα.

- ❖ **EDP Renewables:** το 2018 ανακοίνωσε την είσοδό της στην Ελλάδα στον τομέα των αιολικών πάρκων, ενώ έως το 2020 είχε εξασφαλίσει χαρτοφυλάκιο αιολικών έργων συνολικής δυναμικότητας 156 MW, μέσω δημοπρασιών. Επιπλέον, το 2020 σύναψε στρατηγική συνεργασία με τον ΕΛΛΑΚΤΩΡ (αξία 1 δισ. ευρώ). EDP Renewables εγκαινίασε το 2021 το πρώτο της έργο στην Ελλάδα, ένα αιολικό πάρκο με εγκατεστημένη ισχύ 45MW και παραγωγική δυναμικότητα 42 GWh στην περιοχή Λιβάδι, κοντά στη Μαλεσίνα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- ❖ **Fotowatio Renewable Ventures (FRV):** εν λόγω ισπανικός Όμιλος εισήλθε στην Ελλάδα το 2022 με ποσοστό 51% στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας EK Συστήματα Αποθήκευσης Ενέργειας, εταιρεία του Ομίλου Βοώτης Α.Ε. Το χαρτοφυλάκιο έχει προγραμματισμένη λειτουργική ισχύ 600 MW συνολικά, ενώ οι δύο εταιρείες στοχεύουν να αναπτύξουν από κοινού έργα "battery energy storage systems" συνολικής ισχύος 300 MW. Η FRV φέρει πολυετή εμπειρία στον τομέα των ΑΠΕ και εμπειρία στην κατασκευή, διαχείριση και λειτουργία μονάδων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Αυστραλία.
- ❖ **Elmya S.A:** Όμιλος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με έδρα τη Σεβίλλη, Elmya, με εξειδίκευση στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την κατασκευή και τη λειτουργία ηλιακών φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων, ευρίσκεται στην Ελλάδα σε διαδικασία ανάπτυξης αδειοδότησης από το αρχικό στάδιο έως την εμπορική λειτουργία, για 14 έργα ηλιακών φωτοβολταϊκών (ΦΒ) και αποθήκευσης ενέργειας σε μπαταρίες (BESS), συνολικής ισχύος 3 GW, σε ολόκληρη την Ελλάδα. Η δραστηριοποίηση του Ομίλου Elmya στην Ελλάδα ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο 2020. Το ύψος των επενδεδυμένων κεφαλαίων μέχρι το 2023 ανερχόταν σε 11,3 εκατ. ευρώ, ενώ το συνολικό ύψος της σχεδιαζόμενης επένδυσης ανέρχεται σε 45 εκατ. ευρώ.

- ❖ **Enagás:** εν λόγω μεγάλος ισπανικός Όμιλος διαχείρισης συστημάτων φυσικού αερίου απέκτησε το Σεπτέμβριο του 2014, μερίδιο 16% του Διαδριατικού Αγωγού Φυσικού Αερίου (TAP) που αποτελεί το ευρωπαϊκό σκέλος του Νοτίου Διαδρόμου Φυσικού Αερίου, συστήματος μεταφοράς αερίου από κοιτάσματα της Κασπίας. Τον Ιανουάριο 2023 ο ισπανικός ενεργειακός κολοσσός συμφώνησε με τον ελβετικό Όμιλο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας Axpo την εξαγορά μεριδίου 4% από τη συμμετοχή του -με 5% συνολικά- στο κεφάλαιο. Το εν λόγω μερίδιο προστέθηκε στο 16% που ήδη κατέχει η Enagás, αυξάνοντας το συνολικό της μερίδιο στο 20% του κεφαλαίου του Αγωγού. Στον TAP συμμετέχουν, επίσης, οι Όμιλοι BP (20%), SOCAR (20%), Statoil (20%) και Fluxys (20%). Επιπλέον, η Enagás συμμετέχει σε επενδυτικό σχήμα SENFLUGA, μαζί με την ιταλική Snam και τη βελγική Fluxys, το οποίο έχει αποκτήσει το πλειοψηφικό πακέτο του μετοχικού κεφαλαίου του Διαχειριστή Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ) στην Ελλάδα. Η Enagás κατέχει μερίδιο 12% του κεφαλαίου του ΔΕΣΦΑ.
- ❖ **Grupo Ecoener:** ισπανικός ενεργειακός Όμιλος με έδρα την Coruña πραγματοποιεί δυναμική είσοδο στην ελληνική αγορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η παρουσία του Ομίλου στην ελληνική αγορά υφίσταται μέσω της θυγατρικής Ecoener Hellas, ιδρυθείσας το Μάρτιο 2023, ενώ υπάρχει δέσμευση για επένδυση περίπου 300 εκατ. ευρώ στην Ελλάδα, ισχύος 350 MW, για την οποία έχει ήδη εκδοθεί η πρώτη διοικητική άδεια. Η Ecoener Hellas έχει λάβει έγκριση από την Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ) για 7 φωτοβολταϊκά projects, με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (συσσωρευτές), που αφορούν παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκό σταθμό στις Περιφερειακές Ενότητες Σερρών, Καστοριάς, Φθιώτιδας και Κοζάνης. Σημειώνεται ότι Ecoener διαθέτει δύο ακόμη εν εξελίξει projects στην Ελλάδα, συγκεκριμένα ενός αιολικού πάρκου δυναμικότητας 42 MW και ενός φωτοβολταϊκού σταθμού παραγωγικής ισχύος 50 MW, τα οποία θα είναι έτοιμα να κατασκευασθούν μέχρι το τέλος του 2025 και έχουν προγραμματισθεί να συνδεθούν με το δίκτυο το πρώτο εξάμηνο του 2027. Επιπλέον, η Ecoener έχει αναλάβει άλλα οκτώ φωτοβολταϊκά έργα στην Ελλάδα, συνολικής ισχύος 272 MW, τα οποία έχουν επίσης λάβει την πρώτη άδεια και είναι έτοιμα να κατασκευασθούν το πρώτο εξάμηνο του 2026. Οι νέες εγκαταστάσεις θα κατασκευαστούν στις Περιφέρειες Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλίας, Δυτικής Μακεδονίας και Κεντρικής Μακεδονίας.
- ❖ **Grupo Profand:** το 2022 ο εν λόγω μεγάλος ισπανικός Όμιλος ιχθυοκαλλιεργειών από την Γαλικία (Vigo) και βασικός προμηθευτής της μεγαλύτερης αλυσίδας σουπέρ μάρκετ της χώρας, Mercadona, που φέρει την επωνυμία απέκτησε πλειοψηφικό μερίδιο στον σημαντικό ελληνικό Όμιλο ιχθυοκαλλιεργειών, Ιχθυοτροφεία Κεφαλονιάς, ο οποίος ειδικεύεται στην εκτροφή και διανομή ιχθυηρών μέσω τεσσάρων μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας που διαθέτει και με παρουσία σε μεσογειακές χώρες.

- ❖ **IsllaLink:** εν λόγω ισπανικός Όμιλος από Μαγιόρκα (ανήκων σε καναδικά συμφέροντα Fiera Infrastructure) υλοποιεί υποβρύχιο τηλεπικοινωνιακό σύστημα IONIAN που συνδέει το Crotone της Ιταλίας με την Πρέβεζα στην Ελλάδα. Πρόκειται για σύστημα τηλεπικοινωνιακού καλωδίου που καλύπτει συνολική απόσταση 320 χλμ. Η χωρητικότητα ανά ζεύγος ινών στο υποβρύχιο τμήμα υπερβαίνει τα 15 Tbps με την υπάρχουσα τεχνολογία, ανεβάζοντας τη συνολική δυναμική χωρητικότητα του υποθαλάσσιου καλωδίου στα 360 Tbps. Η υποθαλάσσια υποδομή συμπληρώνεται με δύο επίγειους δακτυλίους ινών που επεκτείνουν το σύστημα στις πόλεις Μιλάνο και Ρώμη στην Ιταλία και Αθήνα και Θεσσαλονίκη στην Ελλάδα. Το σύστημα IONIAN προσφέρει υψηλής χωρητικότητας, σταθερή διαδρομή οπτικών ινών που συνδέει την Αθήνα με το Μιλάνο, υποστηρίζοντας την ανάπτυξη υπηρεσιών υπερευρωζωνικής συνδεσιμότητας στην Ελλάδα, καθώς και την εξέλιξη της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης ως περιφερειακών κόμβων για υπηρεσίες cloud, περιεχομένου και τηλεπικοινωνιών. Το σύστημα, το οποίο τοποθετήθηκε τον Ιανουάριο του 2023 και τέθηκε σε λειτουργία τον Απρίλιο 2023, προσφέρει χονδρική χωρητικότητα, οπτικό φάσμα και σκοτεινή ίνα σε τηλεπικοινωνιακούς παρόχους και παρόχους περιεχομένου στο πλαίσιο κανονικής μίσθωσης ή συμβάσεων IRU για 10 έως 25 χρόνια.
- ❖ **Ξενοδοχειακός Όμιλος Meliá Hotels International:** Έχει εξαγοράσει τα τελευταία έτη τρία ξενοδοχεία (Blue Sea Beach Hotel και Marina Beach Hotel στην Κρήτη και Cosmopolitan Rhodes στη Ρόδο) από την Zeus Hotels. Το ξενοδοχείο Meliá Athens λειτουργεί ήδη στην πρωτεύουσα Αθήνα. Στόχο της μεγάλης διεθνούς ξενοδοχειακής αλυσίδας ισπανικών συμφερόντων είναι να διευρύνει τη δραστηριότητα και το portfolio της στην Ελλάδα.
- ❖ Ομοίως στον **κλάδο τουριστικών υποδομών**, η ισπανική αλυσίδα **Iberostar** λειτουργεί 2 ξενοδοχειακές μονάδες στην Κρήτη (περιοχή Ρεθύμνου). Το 2013, η **Barceló** ανέλαβε τη διαχείριση του ξενοδοχείου Hydra Beach Resort.
- ❖ Επιπλέον, Όμιλος **Pacha Group** με έδρα την Ίμπιζα ανακοίνωσε το 2021 το άνοιγμα του πρώτου ξενοδοχείου του εκτός Ισπανίας, στη Μύκονο, το οποίο διαθέτει 34 δωμάτια ανάμεσα στα οποία και έξι σουίτες με θέα τη θάλασσα.
- ❖ Επενδυτικά Ταμεία **Hotel Investment Partners / Blackstone** ανακοίνωσαν το 2021 επενδύσεις κεφαλαίων άνω των 6 εκατ. ευρώ για αποκατάσταση, αναβάθμιση και μετατροπή του ξενοδοχείου Elounda Blu στην Κρήτη. Το ξενοδοχείο συνεχίζει να διαχειρίζεται η Ledra Hotels & Villas. Επίσης, έχουν αγοράσει έξι ακόμη ξενοδοχειακές μονάδες στη Χαλκιδική (Κασσάνδρα), Κέρκυρα, Κρήτη και Ζάκυνθο.
- ❖ **Azora FCR Rhodes AE:** το 2022 ο Όμιλος Λάμψα ανακοίνωσε την πώληση του ξενοδοχείου Sheraton Rhodes Resort που βρίσκεται στην κοινότητα Ιαλυσού Ρόδου στον εν λόγω ισπανικό Όμιλο, με εκτιμώμενη επένδυση 43,8 εκατ. ευρώ.
- ❖ **Lafarge Holcim:** ο ισπανικών συμφερόντων Όμιλος έχει εξαγοράσει την ΑΓΕΤ Ηρακλής.

- ❖ **Solaria:** η ισπανική πολυεθνική εξειδικεύεται στην ηλιακή ενέργεια και αποτελεί τη μεγαλύτερη εταιρεία στην εν λόγω ενέργεια στη νότια Ευρώπη. Κατασκευάζει και διαχειρίζεται φωτοβολταϊκά πάρκα στην Ισπανία, την Πορτογαλία, την Ιταλία, την Ουρουγουάη και την Ελλάδα. Στη χώρα μας κατέχει από το έτος 2010 φωτοβολταϊκό πάρκο στην Ελασσόνα συνολικής ισχύος 0,4 MW.
- ❖ **Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles (CAF):** μεγάλος ισπανικός Όμιλος ανέλαβε στο τέλος του 2022 εκτέλεση σύμβασης αξίας 70 εκατ. ευρώ με τον ΣΤΑΣΥ, με αντικείμενο την ανακαίνιση 14 μονάδων του μετρό της Αθήνας που λειτουργούν στη γραμμή 1 (Πειραιάς-Κηφισιά). Οι εργασίες επισκευής της μονάδας αναμενόταν να ολοκληρωθούν εντός 34 μηνών. Το έργο συνίσταται σε αντικατάσταση του εξοπλισμού έλξης και εγκατάσταση νέων σύγχρονων κινητήρων για βελτιωμένη απόδοση κατανάλωσης, σε ενημέρωση συστημάτων που συνδέονται με τον εξοπλισμό πέδησης, τον έλεγχο θυρών πρόσβασης οχημάτων και τα συστήματα πληροφοριών επιβατών, σε εγκατάσταση καμερών. Η σύμβαση καλύπτει επίσης τη βελτίωση της πρόσβασης των τρένων και την ανακαίνιση του εσωτερικού των μονάδων, καθώς και την προσθήκη χώρων για άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Στο τέλος του 2023 δόθηκε από τον ΣΤΑΣΥ, κατόπιν αιτήματος της αναδόχου εταιρείας για πολύμηνη παράταση παράδοσης του έργου, παράταση 2,5 μηνών και αύξηση του σχετικού προϋπολογισμού, με την παράδοση των συρμών να αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025.
- ❖ **THALES:** ισπανική θυγατρική μεγάλου γαλλικού Ομίλου τομέα σηματοδότησης-τηλεδιοίκησης σιδηροδρομικών έργων, συμμετείχε σε κοινοπραξία με τις ΜΕΤΚΑ και Ξανθάκης Α.Τ.Ε. στην υλοποίηση του έργου κατασκευής της νέας σιδηροδρομικής γραμμής Κιάτο-Ροδοδάφνη, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 273 εκατ. ευρώ. Η σύμβαση έργου είχε υπογραφεί το Σεπτέμβριο του 2014, ενώ Όμιλος THALES εκτελεί έργα συντήρησης και ενδιαφέρεται για πρόσθετα σιδηροδρομικά έργα στην Ελλάδα.
- ❖ **Siemens Gamesa:** η παρουσία της στην Ελλάδα έγκειται στο γεγονός ότι περίπου 663 MW παράγονται στη χώρα από ανεμογεννήτριες κατασκευασμένες από την Siemens Gamesa, γεγονός που την καθιστά τον τρίτο μεγαλύτερο προμηθευτή ανεμογεννητριών της Ελλάδας. Η εταιρεία διατηρεί τη θυγατρική της στη χώρα μας (SIEMENS GAMESA RENEWABLE ENERGY GREECE EPE), αν και έχει πωλήσει το χαρτοφυλάκιό της υπό ανάπτυξη αιολικών projects στη Ν. Ευρώπη (Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα).
- ❖ **Acciona:** δραστηριοποιείτο με την Acciona Ενεργειακή, η οποία ήταν η μητρική της Αιολική Βεργίου Ε.Ε., κατόχου του αιολικού πάρκου στο Βέργιο. Επιπλέον, μέσω της σύμπραξης με την τότε Cesa Hellas, κατείχε την Αιολική Παναχαϊκή καθιστώντας την, την πρώτη ισπανική εταιρεία που επένδυσε στην Ελλάδα στον τομέα των ΑΠΕ. Παρά τη δυναμική της παρουσία στις αρχές

της δεκαετίας του 2000, οι διαμάχες που είχε με τοπικούς της συνεργάτες κατέληξαν στην αποχώρησή της από την Ελλάδα, πωλώντας όλες τις συμμετοχές και περιουσιακά στοιχεία στη χώρα.

- ❖ **Endesa:** στην Ελλάδα, είχε δημιουργήσει τη θυγατρική της, Endesa Hellas, της οποίας κατείχε το 50,01%, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό ανήκε στον όμιλο Μυτιληναίος. Η εν λόγω εταιρεία κατασκεύασε τη μονάδα συνδυασμένου κύκλου στον Άγιο Νικόλαο της Βοιωτίας, η οποία ξεκίνησε το 2007. Ο μητρικός ιταλικός Όμιλος της Endesa, Enel, το 2010, αποφάσισε να πωλήσει το μερίδιο της Endesa Hellas στον όμιλο Μυτιληναίου έναντι 140 εκατ. ευρώ. Η πώληση έγινε αφότου η Endesa είχε εξαγοραστεί από τον ιταλικό όμιλο, διότι ο τελευταίος, την περίοδο εκείνη, αποφάσισε να αλλάξει στρατηγική και να μειώσει το επίπεδο δανεισμού, πωλώντας ευρωπαϊκά περιφερειακά περιουσιακά στοιχεία. Ο ιταλικός ενεργειακός Όμιλος συνεχίζει να έχει παρουσία στην Ελλάδα.
- ❖ **Santander Consumer Finance:** Το 2021 ξεκίνησε τη δραστηριότητά της στη χώρα μας, σε συνεργασία με τον Όμιλο αντιπροσωπειών αυτοκινήτων Συγγελίδη.
- ❖ **Puig:** στις αρχές του 2017, η μεγάλη εν λόγω ισπανική εταιρία καλλυντικών αγόρασε πλειοψηφική συμμετοχή στο κεφάλαιο του ελληνικού Ομίλου Arinitta, διατηρώντας το brand name της ελληνικής φίρμας η οποία διαθέτει πολυετή παρουσία στην Ισπανία, κυρίως στα πολυκαταστήματα El Corte Inglés, αλλά και σε αλυσίδες φαρμακείων. Όμιλος Puig επεκτείνει την παρουσία της Arinitta και σε άλλες χώρες.
- ❖ **Mecasolar / Grupo OPDE:** κατασκευάζει φωτοβολταϊκά πάρκα και δραστηριοποιείται μέσω συνεργατών της στην Ελλάδα στην κατασκευή και εγκατάσταση ανιχνευτών ηλιακής ενέργειας.
- ❖ **Porcelanosa:** μεγάλος ισπανικός Όμιλος κεραμικών ειδών υγιεινής και πλακιδίων, διαθέτει σημεία πώλησης στην Ελλάδα (σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κεντρική και Δυτική Ελλάδα).
- ❖ Στον **τομέα των οδικών κατασκευών και διαχείρισης οδικών υποδομών**, οι ισπανικοί Όμιλοι **Ferrovial** και **ACS** είχαν δραστηριοποιηθεί σε συνεργασία με τη **ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ** στην κατασκευή τμημάτων των αυτοκινητοδρόμων Ιόνιας Οδού και ΠΑΘΕ στην περιοχή Μαλλιακού. Ferrovial πώλησε τις συμμετοχές της στα δύο οδικά έργα στον Όμιλο ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ το 2018 και αποχώρησε από την ελληνική αγορά. Όμιλος ACS είχε αποχωρήσει λίγα χρόνια νωρίτερα. Επιπλέον, Όμιλος **Abertis** μετείχε ανεπιτυχώς σε διαγωνισμό για ανάληψη έργων διαχείρισης οδικών υποδομών στην Ελλάδα, συγκεκριμένα της νέας 25ετούς Σύμβασης Παραχώρησης της Αττικής Οδού.
- ❖ Ισπανικές εταιρίες με παρουσία σε άλλους κλάδους είναι οι: **FOOD MACHINERY ESPANIOLA S.A (FOMESA HELLAS)** με μηχανολογικό εξοπλισμό και υπηρεσίες για προστασία, διαλογή και συσκευασία φρούτων-

λαχανικών, αντιπροσωπεία της αυτοκινητοβιομηχανίας **SEAT (Technocar)**, καθώς και ασφαλιστική εταιρία **Mapfre** που διαθέτει υποκατάστημα στην Ελλάδα (οδική βοήθεια, ασφάλιση, ασφάλειες και ταξιδιωτική ασφάλεια).

- ❖ **Repsol:** εν λόγω ισπανικός πετρελαϊκός κολοσσός δραστηριοποιήθηκε στην Ελλάδα από τις αρχές του 2017, σε συνεργασία με την Energean Oil, στην έρευνα κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στη Δυτική Ελλάδα. Το έτος 2020 ελήφθη η απόφαση εγκατάλειψης της ελληνικής αγοράς, μαζί με ακόμη τέσσερις χώρες όπου πραγματοποιούσε έρευνες και στις αρχές του 2022 πώλησε το τελευταίο ελληνικό κοιτάσμα επί του οποίου είχε δικαιώματα έρευνας, στο Ιόνιο Πέλαγος.
- ❖ **Aktua Soluciones Financieras (Ομίλου Santander):** το Δεκέμβριο του 2014, συμφωνήθηκε η σύσταση κοινοπραξίας, μεταξύ της *Alpha Bank* και του εν λόγω ισπανικού χρηματοοικονομικού Ομίλου, με την επωνυμία *Aktua Hellas* (*Alpha Bank* 45% και *Aktua* 55%).
- ❖ Μεγάλες ισπανικές αλυσίδες λιανικού εμπορίου, με παρουσία στην ελληνική αγορά, είναι οι ακόλουθες: ο Όμιλος **Inditex** έχει συνολικά 128 καταστήματα ετοιμών ενδυμάτων με διαφορετικές επωνυμίες (*Zara* 35, *Pull & Bear* 21, *Massimo Dutti* 9, *Bershka* 24, *Stradivarius* 18, *Oysho* 12, *Zara Home* 9), η εταιρεία **Mango** δραστηριοποιείται, στον ίδιο κλάδο, με 12 καταστήματα, η αλυσίδα πολυκαταστημάτων **El Corte Inglés** λειτουργούσε 1 κατάστημα μόδας με την επωνυμία *Sfera*, η εταιρεία ειδών *Tous* δραστηριοποιείται στην ελληνική αγορά με 2 καταστήματα.

2.3 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – Ισπανίας

Επιπλέον των ενωσιακών ρυθμίσεων, σε διμερές επίπεδο μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας έχουν υπογραφεί οι κάτωθι Συμφωνίες οικονομικού ενδιαφέροντος:

- Σύμβαση Ναυτιλίας (Αθήνα 23.9.1926, Ν. 3753/28.5.1928 ΦΕΚ 195/Α/22.9.1928, Έναρξη ισχύος 21.8.1928, Σιωπηρά ανανέωση μέχρι καταγγελίας ΡΜΕΚ)
- Σύμβαση περί εμπορίου και πληρωμών (Μαδρίτη 23/2/1950, Ν. 290/1950 ΦΕΚ 52/1952 Ανακοίνωση ΦΕΚ 35/1953 Ετήσια σιωπηρή ανανέωση μέχρι καταγγελίας)
- Σύμβαση περί εμπορίου και πληρωμών (Αθήνα 15/5/1954 ΦΕΚ 101/1957) Εμπορική Συμφωνία (Μαδρίτη 23/6/1966, ΦΕΚ 195/1974, Ετήσια σιωπηρή ανανέωση μέχρι καταγγελίας με τρίμηνη προθεσμία)
- Αεροπορική Συμφωνία (Αθήνα 25/7/1975, Ν. 752/1978 ΦΕΚ 23/Α/18.2.1978)
- Συμφωνία-Πλαίσιο Συνεργασίας και ειδική Συμφωνία Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (Μαδρίτη 8/12/1972, Ν366/1976 ΦΕΚ160/1976 Έναρξη ισχύος 19/8/1976). Τον Νοέμβριο 2004 υπογράφηκε στη

Μαδρίτη το 8ο Πρωτόκολλο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Διακρατικής Συνεργασίας για τα έτη 2004-2006.

- Πλαίσιο Συνεργασίας και ειδική Συμφωνία Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (Μαδρίτη 22/12/1998, Υπ.Α. 20-7-1999, ΦΕΚ187/Α/1999)
- Συμφωνία Διεθνών Οδικών Μεταφορών μετά Πρωτοκόλλου (Μαδρίτη 23/1/1980, Ν.1465/1984/ΦΕΚ 92/Α/16.6.1984)
- Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (Μαδρίτη 4/12/2000 Ν.3015/2002ΦΕΚ104/2.5.2002. Έναρξη ισχύος 1/1/2003. Ανακοίνωση ΦΕΚ 226/Α/1.10.2002)

2.4 Απολογισμός δράσεων οικονομικής διπλωματίας 2023

ΑΝΑΛΥΣΗ - ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ενέργειες για την υποστήριξη των Κλάδων Ενδιαφέροντος που δηλώθηκαν στον Προγραμματισμό

A/A	Κλάδοι Ενδιαφέροντος	Τρόπος υποστήριξης
1.	Προϊόντα διατροφής (τρόφιμα-ποτά)	<p>- Εκπόνηση επικαιροποιημένης έρευνας αγοράς για τους κλάδους φρούτων-λαχανικών, κλαδικής μελέτης για τον ισπανικό κλάδο ελαιολάδου, έρευνας αγοράς για τον κλάδο ιχθυηρών στην Ισπανία.</p> <p>-Υποστήριξη ελληνικής συμμετοχής σε διεθνή κλαδική έκθεση παγκόσμιας εμβέλειας FRUIT ATTRACTION 2023 με εθνικό περίπτερο από 3 έως 5 Οκτωβρίου 2023 σε συνεργασία με την ΔΕΘ-HELEXPO-πρωτοβουλία FRESKON. Σε περιθώριο FRUIT ATTRACTION, ομιλία με θέμα ελληνικό κλάδο νωπών αγροτικών προϊόντων σε εκδήλωση προγράμματος MEDITERRANEAN COMBO.</p> <p>- Υποστήριξη συμμετοχής 4 ελληνικών εταιρειών σε διεθνή κλαδική έκθεση υψηλής γαστρονομίας Salón Gourmets, από 17 έως 20 Απριλίου 2023.</p> <p>- Υποστήριξη ελληνικής συμμετοχής σε διεθνή κλαδική έκθεση παγκόσμιας εμβέλειας SEAFOOD EXPO GLOBAL / SEAFOOD PROCESSING GLOBAL 2023 με εθνικό περίπτερο, 25-27 Απριλίου 2023, σε συνεργασία με ΕΛΟΠΥ και εταιρεία PROMO SOLUTION.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Παροχή οργανωτικής και πληροφοριακής στήριξης σε ελληνικές επιχειρήσεις που μετείχαν σε κλαδικές εκθέσεις τροφίμων-ποτών στην Ισπανία (Horeca Professional Expo-HIP: 1 επιχείρηση, Organic Food Iberia: 4 επιχειρήσεις). - Οργάνωση συμμετοχής Πρεσβείας σε Γαστρονομική Εβδομάδα Αλικάντε, όπου Ελλάδα ήταν τιμώμενη χώρα (29/9/2/10/2023). Προβολή ελληνικής γαστρονομίας. - Οργάνωση συμμετοχής Πρεσβείας με περίπτερο προϊόντων σε διεθνές φιλανθρωπικό bazaar φιλανθρωπικού χαρακτήρα (18/3/2023).
2.	Μεταποίηση (μόδα, κόσμημα, ηλεκτρολογικός και οικιακός εξοπλισμός, χαρτί, δομικά υλικά, αυτοκινητοβιομηχανία, φαρμακευτικά και παραφαρμακευτικά προϊόντα, καλλυντικά)	<ul style="list-style-type: none"> - Εκπόνηση δύο επικαιροποιημένων ερευνών αγοράς για τον ισπανικό κλάδο ενδύματος και αξεσουάρ ένδυσης, φαρμακευτικών προϊόντων, καλλυντικών - Υποστήριξη πολυάριθμων συμμετοχών ελληνικών επιχειρήσεων στη χειμερινή και τη φθινοπωρινή έκδοση των διεθνών εκθέσεων μόδας, αξεσουάρ ένδυσης και κοσμήματος MOMAD, MADRIDJOYA και BISUTEX 2023, στη Μαδρίτη (2-5.2.2023: 24 επιχειρήσεις και 14-17.9.2023: 19 επιχειρήσεις).
3.	Υπηρεσίες (τομείς τεχνολογίας τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής, κατασκευών, ακίνητης περιουσίας, ενέργειας και τουρισμού)	<ul style="list-style-type: none"> - Εκπόνηση έρευνας αγοράς για τον κλάδο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ισπανία και τριών επικαιροποιημένων ερευνών για τον τομέα του τουρισμού στην Ισπανία. -Υποστήριξη ελληνικής συμμετοχής σε: (α) διεθνή τεχνολογική έκθεση / συνέδριο Mobile World Congress 2023, από 27.2 έως 2.3.2023, στη Βαρκελώνη, με εθνικό περίπτερο, σε συνεργασία με το Enterprise Greece και τον ΣΕΚΕΕ. - Παρακολούθηση διεθνούς κλαδικής έκθεσης για ενέργεια και περιβάλλον GENERA (21-23.2.2023). - Υποστήριξη ελληνικής εθνικής συμμετοχής: (α) στη διεθνή κλαδική έκθεση παγκόσμιας εμβέλειας FITUR 2023 με παρουσία του ΕΟΤ στη Μαδρίτη (18-22.1.2023) και (β) στη διεθνή έκθεση επιχειρηματικού τουρισμού IBTM από 19 έως 21.11.2023, με εθνικό περίπτερο, στη Βαρκελώνη. - Συμμετοχή σε διοργάνωση εκδήλωσης προώθησης τουριστικού προϊόντος Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, υπό την αιγίδα της Πρεσβείας (29/5/2023).

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν για προσέλκυση Επενδύσεων και επιχειρηματική συνεργασία

- 01) Διοργάνωση ειδικής ημερίδας για προσέλκυση ισπανικών επενδύσεων στην Ελλάδα στους τομείς τουριστικών υποδομών, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αγροδιατροφικού τομέα, καθώς και για την προσέλκυση επενδυτικού ενδιαφέροντος σε έργα ΣΔΙΤ στην Ελλάδα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece, το Επιμελητήριο Μαδρίτης και το Ισπανο-Ελληνικό Επιμελητήριο, με συμμετοχή ισπανικών επιχειρηματικών Ομίλων που αποτελούν υφιστάμενους ή δυνητικούς επενδυτές στη χώρα μας (Μαδρίτη, 17/10/2023).
- 02) Στο πλαίσιο της διεθνούς τεχνολογικής έκθεσης / συνεδρίου Mobile World Congress 2023, από 27.2 έως 2.3.2023, στη Βαρκελώνη, το Γραφείο ΟΕΥ ενημέρωσε την ελληνική αντιπροσωπεία για τη δυνατότητα συναντήσεων με τοπικούς τεχνολογικούς φορείς της Βαρκελώνης ή άλλων ισπανικών θεσμικών και κλαδικών φορέων που μετείχαν στο MWC, ως προς την ενίσχυση των διμερών τεχνολογικών σχέσεων. Το Γραφείο έχει προβεί σε καταγραφή και επικοινωνία με τους κύριους θεσμικούς και κλαδικούς φορείς του τεχνολογικού ιστού της Καταλονίας, πληροφόρηση που παρέχεται στις ελληνικές τεχνολογικές επιχειρήσεις.
- 03) Οργάνωση συμμετοχής, ως κεντρικής ομιλήτριας, Προέδρου ΕΒΕΑ κας Κουνενάκη Εφραίμογλου ως κεντρικής ομιλήτριας σε διεθνές επενδυτικό φόρουμ στη Βαλένθια (8-9 Μαρτίου 2023).
- 04) Δικτύωση ελληνικών επιχειρήσεων που μετείχαν με εθνικό περίπτερο στην παγκοσμίου εμβέλειας διεθνή έκθεση κλάδου ιχθυηρών SEAFOOD GLOBAL στη Βαρκελώνη, τον Απρίλιο 2023. Παροχή πληροφόρησης για τις δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ ελληνικών και ισπανικών επιχειρήσεων του κλάδου.
- 05) Συνδρομή και υποστήριξη συμμετοχής ελληνικών επιχειρήσεων στις διεθνείς εκθέσεις κλάδων ενδύματος/αξεσουάρ/κοσμήματος MOMAD-BISUTEX-MADRIDJOYA 2023 (Φεβρουάριος και Σεπτέμβριος 2023), καθώς και παροχή πληροφόρησης σχετικά με ευκαιρίες ανάπτυξης συνεργασιών στην ισπανική αγορά.
- 06) Συνδρομή και υποστήριξη συμμετοχής ελληνικών επιχειρήσεων στην μεγάλη διεθνή έκθεση νωπών αγροτικών προϊόντων FRUIT ATTRACTION 2023 (Οκτώβριος 2023) στη Μαδρίτη. Σε περιθώριο έκθεσης, συνεργασία με ελληνική εταιρεία NOVACERT που υλοποίησε πρόγραμμα προώθησης ελληνικών λαχανικών από Κρήτη και ισπανικού λωτού, με τον τίτλο "Mediterranean Combo" και συμμετοχή σε βραδινή εκδήλωση του προγράμματος, όπου επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ παρουσίασε τον ελληνικό αγροτικό κλάδο, με έμφαση στην παραγωγή και τις εξαγωγές νωπών φρούτων και λαχανικών (3/10/2023).
- 07) Στήριξη και συμμετοχή Γραφείου ΟΕΥ σε δράσεις που υλοποίησε NOVACERT σε πλαίσιο ανωτέρω προγράμματος προώθησης "Mediterranean Combo" τον Ιανουάριο (Βαλένθια 9-13/1/2023) και το Νοέμβριο 2023 (21/11/1/12/2023).
- 08) Στο τέλος Ιανουαρίου 2023 (25/1), επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ μετείχε ως ομιλητής σε διαδικτυακό σεμινάριο που διοργάνωσε το Enterprise Greece με τίτλο 'Doing Business in Spain', με τη συμμετοχή ως ομιλητών, εκπροσώπων ισπανικών και ελληνικών επιχειρήσεων και περίπου 270 στελεχών ισπανικών επιχειρήσεων ως ακροατηρίου.

- 09) Στις 13 Δεκεμβρίου 2023, επικεφαλής Γραφείου ΟΕΥ μετείχε ως ομιλητής υπό την οργάνωση του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΕΒΕΘ), για τις εξαγωγές ελληνικών αγροδιατροφικών προϊόντων στην Ισπανία.
- 10) Παρακολούθηση επιχειρηματικών συνεδρίων, ετήσιων εκδηλώσεων, σεμιναρίων και ημερίδων εδώ κλαδικών και θεσμικών φορέων και επιμελητηρίων, καθώς και των υπηρεσιών της Ε.Ε., που αφορούν, ιδίως, ενέργεια, μεταφορές / υποδομές, τουρισμό, οικονομική συνεργασία με χώρες της Λατινικής Αμερικής, θέματα Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ανταγωνισμό τρίτων χωρών κ.α.
- 11) Παρακολούθηση εργασιών και εκδηλώσεων του Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιολάδου και του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού. Παρακολούθηση και συμμετοχή, τον Ιούνιο και το Νοέμβριο 2023, στις εργασίες των δύο κατ' έτος συνόδων του Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιοκομίας (ΙΟΚ) στη Μαδρίτη.
- 12) Στήριξη ελληνικής υποψηφιότητας Ε.Ε. για τη θέση Αναπληρωτή Εκτελεστικού Διευθυντή (DED 1) Διεθνούς Συμβουλίου Ελαιοκομίας (ΙΟΚ) – Νοέμβριος 2023.

Επιχειρηματικές Αποστολές που πραγματοποιήθηκαν

- Το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης είναι έτοιμο να υποστηρίξει κλαδικούς φορείς της χώρας μας, που ενδιαφέρονται για πραγματοποίηση επιχειρηματικών αποστολών ελληνικών εταιρειών και τους το επισημαίνει σε τακτά διαστήματα. Σε εν λόγω πλαίσιο και σε ανταπόδοση επίσκεψης ισπανικής επιχειρηματικής αποστολής στην Αθήνα το Μάιο 2022, είχε προγραμματισθεί αρχικά επιχειρηματική αποστολή και ταυτόχρονη διοργάνωση επιχειρηματικού φόρουμ με επικεφαλής κ. ΥΦΥΠΕΞ έως το τέλος του 2022. Εν συνεχεία, ο προγραμματισμός της εν λόγω αποστολής μετατέθηκε χρονικά για το 2023. Πρεσβεία Μαδρίτης έχει, από τέλος 2023, υποβάλει προτάσεις για συμμετοχή συγκεκριμένων ελληνικών κλάδων στην σχεδιαζόμενη αποστολή, η οποία λογικά θα συνδιοργανωθεί από Enterprise Greece, ΣΕΒ και ΕΒΕΑ.
- Επιπλέον, HEMEXPO διερευνά το ενδεχόμενο οργάνωσης αποστολής επιχειρήσεων μελών της σε ναυπηγοεπισκευαστικές ζώνες στην Ισπανία εδώ και μερικά χρόνια, χωρίς ωστόσο ως τώρα να έχει προβεί σε σχετικό βήμα.
- Από κοινού με την Πρεσβεία, γίνονται, σε μόνιμη βάση, ενέργειες υποβοήθησης τόσο ισπανικών εταιρειών που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον πραγματοποίησης επένδυσης στην Ελλάδα, όσο και ελληνικών εταιρειών που επιθυμούν να εξάγουν ή και να τοποθετηθούν επενδυτικά στην Ισπανία, τις οποίες διευκολύνουμε με διευθέτηση συναντήσεων με εκατέρωθεν κρατικούς, θεσμικούς και επιχειρηματικούς φορείς αλλά και επιχειρήσεις.

Λοιπές δράσεις για την Προώθηση Εξαγωγών

- 01) Το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης συμμετείχε συνολικά σε **12** κλαδικές εκθέσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2023 με φυσική παρουσία, για τις οποίες προχώρησε σε συστηματική προετοιμασία-οργάνωση, επικοινωνία-δικτύωση και ενημέρωση των συμμετεχουσών ελληνικών εταιρειών με πληροφοριακό υλικό και, σε ορισμένες από τις εκθέσεις, σε στοχευμένες δράσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς και κλαδικούς φορείς (Enterprise Greece SA, ΣΕΚΕΕ, ΕΒΕΑ, ΣΕΠΕΕ, ΕΛΟΠΥ, ΗΕΛΕΧΡΟ κ.α.).
- 02) Το Γραφείο παρακολούθησε –με φυσική παρουσία αλλά και διαδικτυακά– μεγάλο αριθμό στοχευμένων σεμιναρίων και ημερίδων ισπανικών θεσμικών/κλαδικών φορέων, για τα οποία ενημέρωσε την ΚΥ, με στόχο την

- καταγραφή των μεθόδων και πρακτικών τόσο των ισπανικών οντοτήτων όσο και των δραστηριοτήτων των ξένων χωρών που δραστηριοποιούνται στη χώρα αρμοδιότητας.
- 03) Καταβλήθηκε συστηματική προσπάθεια για ανάπτυξη επαφών στις ισπανικές περιφέρειες, πέραν της ισπανικής πρωτεύουσας, με έμφαση σε Αυτόνομες Κοινότητες Βαλένθια και Καταλονίας, Γαλικίας και Χώρας των Βάσκων, στις οποίες διαπιστώνεται επιχειρηματικό ενδιαφέρον ομογενών και τοπικών ισπανικών φορέων.
  - 04) Το Γραφείο ανταποκρίθηκε εγγράφως σε **133** αιτήματα ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων και σε **22** αιτήματα ισπανικών εισαγωγικών οίκων. Η συνολική εξερχόμενη αλληλογραφία του Γραφείου ανήλθε σε **614** έγγραφα.
  - 05) Το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης πραγματοποίησε το 2023 τις ακόλουθες μελέτες και ενημερώσεις: (α) Ετήσια έκθεση για την οικονομία της Ισπανίας και τις διμερείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις, (β) 12 Μηνιαία ενημερωτικά δελτία οικονομικών και εμπορικών εξελίξεων για την Ισπανία, (γ) Καθημερινή επισκόπηση και συνεχή ενημέρωση ΚΥ και κλαδικών/θεσμικών φορέων για το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον της Ισπανίας, (δ) Επικαιροποίηση "Οδηγού Επιχειρείν", (ε) Τακτική ενημέρωση περιεχομένου διαδικτυακής πύλης Agora, (στ) Ενημέρωση βάσεων επιχειρηματικών δεδομένων Γραφείου ΟΕΥ, (ζ) Μελέτες για ισπανικούς κλάδους και αγορές τουρισμού, ενδύματος και αξεσουάρ ένδυσης, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιχθυηρών, καλλυντικών, φαρμακευτικών, ελαιολάδου, φρούτων και λαχανικών.

Δράσεις για την Άρση των Εμποδίων Πρόσβασης στην Αγορά

- 01) Πραγματοποιούνται συναντήσεις, επιστολές και διαβήματα σε αρμόδιους φορείς στην Ισπανία σε μόνιμη βάση και ανάλογα με την κάθε περίπτωση. Υπάρχει συχνή συνεργασία, για αυτούς τους λόγους, ιδίως με το ισπανικό Υπουργείο Εξωτερικών και Συνεργασίας, με το Υπουργείο Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας, με το Υπουργείο Βιομηχανίας και Τουρισμού, με το Υπουργείο Γεωργίας, Τροφίμων και Αλιείας, με το Υπουργείο Μεταφορών, με τον Οργανισμό Προώθησης Εξαγωγών και Προσέλκυσης Επενδύσεων (Esraña Exportación e Inversiones – ICEX) κ.α.
- 02) Υπάρχει συνεργασία, σε μόνιμη βάση, με το Ισπανο-Ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο, το Ελληνο-Ισπανικό Εμπορικό Επιμελητήριο, το Επιμελητήριο Μαδρίτης, το Επιμελητήριο Βαρκελώνης, το Επιμελητήριο Ισπανίας, ιδίως σε περιπτώσεις αναζήτησης συγκεκριμένων μορφών συνεργασίας, διαβίβασης ενημερώσεων / προσκλήσεων στα μέλη τους σε ελληνικές διεθνείς εκθέσεις και σε περιπτώσεις επίλυσης ειδικών ζητημάτων μεταξύ ισπανικών και ελληνικών επιχειρήσεων.
- 03) Καθώς η Ισπανία αποτελεί κράτος μέλος της Ε.Ε., δεν παρατηρούνται ιδιαίτερα φαινόμενα ύπαρξης εμποδίων πρόσβασης στην αγορά. Σε κάθε περίπτωση, το Γραφείο βρίσκεται πάντα σε ετοιμότητα για την αντιμετώπιση αρνητικών φαινομένων. Στην ίδια κατεύθυνση, προέβη σε επικαιροποίηση καταλόγων δικηγορικών γραφείων, περιλαμβανομένων Ελλήνων επαγγελματιών του χώρου, καθώς και μεταφραστών-διερμηνέων.

3 Συμπεράσματα – προτάσεις

3.1 Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών

Πίνακας 21: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών

Καταγραφή και Ανάλυση Κλάδων Ενδιαφέροντος

A/A	Κλάδοι Ενδιαφέροντος	Ανάλυση / Αιτιολόγηση
1	Προϊόντα διατροφής (εξαγωγές, με έμφαση σε γαλακτοκομικά / τυροκομικά, ιχθυηρά, φρούτα, κρέας / αλλαντικά, αναψυκτικά / χυμοί), μπύρα και ορισμένα οινικά προϊόντα	Στον εν λόγω κλάδο επικεντρώνεται μεγάλος αριθμός αιτημάτων Ελλήνων εξαγωγέων.
2	Μεταποίηση: μόδα, κόσμημα, ηλεκτρολογικός και οικιακός εξοπλισμός, χαρτί, δομικά υλικά, υλικά συσκευασίας, πλαστικά είδη, εξοπλισμός άρδευσης, εξοπλισμός θέρμανσης-ψύξης, αυτοκινητοβιομηχανία, φαρμακευτικά και παραφαρμακευτικά προϊόντα, καλλυντικά	Οι ελληνικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν ικανοποιητικές εξαγωγές, συμμετέχουν στις εδώ κλαδικές εκθέσεις και αρκετές διαθέτουν παραγωγική / εμπορική δραστηριότητα στην Ισπανία.
3	Υπηρεσίες (τομείς τεχνολογίας τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής, κατασκευών, ακίνητης περιουσίας, ενέργειας και τουρισμού)	A) Η συνεχής ανάπτυξη του τομέα της τεχνολογίας επικοινωνιών, ψηφιοποίησης και πληροφορικής στην Ισπανία, σε συνδυασμό με την κατ' αρχήν ευκολία εισόδου σε αυτόν και σταθερής ελληνικής παρουσίας στις εδώ διεθνείς κλαδικές εκθέσεις, δημιουργεί ευκαιρίες για εξωστρεφείς ελληνικές επιχειρήσεις του κλάδου. B) Καταγράφεται ενδιαφέρον για επενδύσεις από την ισπανική πλευρά, ιδίως για τις ξενοδοχειακές υποδομές, την ενέργεια, τα δίκτυα μεταφορών, τη διαχείριση απορριμμάτων, τα έργα ΣΔΙΤ στην Ελλάδα και από κοινού ανάληψη συνεργασιών και ανταλλαγής τεχνογνωσίας, ιδίως στον τουρισμό.

3.2 Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων

Πίνακας 22: Προοπτική προσέλκυσης επενδύσεων από την Ισπανία

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
1.	Προϊόντα διατροφής (ιδίως αγροδιατροφικά και τελευταία ορισμένοι τύποι κρέατος) και ποτά (ιδίως μπύρα)	Στον εν λόγω κλάδο επικεντρώνεται μεγάλος αριθμός των αιτημάτων Ελλήνων εξαγωγέων, παρατηρείται ικανοποιητικός βαθμός τυποποίησης των ελληνικών προϊόντων και παραγωγικών μονάδων που θα μπορούσαν να προσελκύσουν Ισπανούς επενδυτές, ενώ έχει υπάρξει κάποιο ενδιαφέρον μεγάλων ισπανικές Ομίλων να αγοράσουν απόκτηση μικρών αξιολογών μονάδων αγροτικής παραγωγής (γεωργικά προϊόντα, κρέατα, μπύρα) στην Ελλάδα.
2.	Τεχνολογία τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής (εξαγωγές, υπηρεσίες, προσέλκυση επενδύσεων).	Η ανάκαμψη του τομέα της τεχνολογίας επικοινωνιών και πληροφορικής στην Ισπανία, σε συνδυασμό με την κατ' αρχήν ευκολία εισόδου σε αυτόν και σταθερής ελληνικής παρουσίας στις εδώ διεθνείς κλαδικές εκθέσεις, δημιουργεί ευκαιρίες για εξωστρεφείς ελληνικές επιχειρήσεις του κλάδου καθώς και για εκατέρωθεν επενδύσεις.
3.	Μεταποίηση (μόδα, κόσμημα, δομικά υλικά, φαρμακευτικά προϊόντα, καλλυντικά)	Οι ελληνικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν ικανοποιητικές εξαγωγές, συμμετέχουν στις εδώ κλαδικές εκθέσεις και ορισμένες διαθέτουν παραγωγική/εμπορική/επενδυτική δραστηριότητα στην Ισπανία.
4.	Υπηρεσίες (τομείς κατασκευών, ενέργειας και τουρισμού)	Καταγράφεται ενδιαφέρον για επενδύσεις από ισπανική πλευρά στον ενεργειακό τομέα, ιδίως στις ΑΠΕ, στον τουριστικό και ξενοδοχειακό τομέα καθώς και από κοινού ανάληψη συνεργασιών σε προγράμματα διδυμοποίησης και ανταλλαγής τεχνογνωσίας λ.χ. σε θεματικές μορφές τουρισμού, όπως οινοτουρισμό / αγροτουρισμό.

Α/Α	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
5.	Εφοδιαστική αλυσίδα	Καθώς η Ισπανία διαθέτει συνεχώς αυξανόμενες εξαγωγικές ροές, η χώρα μας, η οποία τα τελευταία χρόνια, έχει αναπτύξει ικανοποιητικά τις υποδομές της στον εν λόγω τομέα, μπορεί να προσφέρει αποθηκευτικούς χώρους και υπηρεσίες διανομής σε σειρά χωρών που διακινούν τα προϊόντα τους στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και την Ανατολική Ευρώπη.

Από την γνώση και την εμπειρία του Γραφείου μας, η Ελλάδα ευρίσκεται στο επενδυτικό στόχαστρο της Ισπανία καθώς οι ευκαιρίες στο κλάδο πληθαίνουν τα τελευταία χρόνια, ιδίως όσον αφορά τις ξενοδοχειακές υποδομές και κατασκευές, καθώς και τη διαχείριση υποδομών οδικών, αεροπορικών, θαλάσσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών, για τις οποίες η ισπανική πλευρά επιδεικνύει σημαντικό ενδιαφέρον. Μεγάλοι αλλά και μεσαίου μεγέθους ισπανικοί Όμιλοι επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για ανάληψη ή και συμμετοχή σε έργα συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον επιδεικνύεται την τελευταία διετία και, ιδιαίτερα έπειτα από τα ατυχή γεγονότα που έπληξαν το ελληνικό σιδηροδρομικό δίκτυο, σε συμμετοχή ισπανικών Ομίλων σε έργα εκσυγχρονισμού και επέκτασης του δικτύου, ιδιαίτερα δε σε ό,τι αφορά τη σήμανση, τα συστήματα ελέγχου και ηλεκτρονικής διοίκησης των σιδηροδρόμων, καθώς και εκσυγχρονισμού και συντήρησης του τροχαίου υλικού. Πλούσιο είναι το ισπανικό ενδιαφέρον και για έργα κατασκευής και επέκτασης των γραμμών μετρό Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Σημειωτέον εξάλλου ότι η Ελλάδα και η Ισπανία έχουν συνεργασθεί επιτυχώς στο παρελθόν σε προγράμματα διδυμοποίησης (twinning projects) στον τουρισμό σε τρίτες χώρες, ενώ πολύτιμη θεωρείται και η συνεργασία υπό μορφή ανταλλαγής τουριστικής τεχνογνωσίας. Ενδιαφέρον επιδεικνύει εξάλλου η ισπανική πλευρά στην ενίσχυση και εντατικοποίηση συνεργασιών μεταξύ φορέων και επιχειρήσεων των δύο χωρών σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος προς προσέλκυση προγραμμάτων Ε.Ε. και απορρόφηση ενωσιακών κονδυλίων.

Είναι σημαντικό να υπάρχει παρακολούθηση των υφιστάμενων ισπανικών επενδυτικών εταιρειών και της δραστηριότητας τους στην Ελλάδα ώστε να ενθαρρύνονται πρόσθετες, καθώς και συντονισμός μεταξύ των συναρμόδιων κρατικών υπηρεσιών και του ιδιωτικού τομέα για προσέλκυση νέων ισπανικών επενδύσεων στη χώρα μας. Ακίνητα, υποδομές, εφοδιαστική αλυσίδα, αγροβιομηχανία, κατασκευές, ενέργεια, τουριστικός και χρηματοπιστωτικός τομέας βρίσκονται στο επίκεντρο του επενδυτικού ενδιαφέροντος από πλευράς Ισπανίας για τη χώρα μας.

Αν και η Ισπανία αντιμετώπισε στο παρελθόν πρόβλημα γενικευμένης μείωσης της κατανάλωσης, αυτό έχει αλλάξει, λόγω της σταδιακής καλύτερευσης των δεικτών της ισπανικής οικονομίας μετά την κρίση και της πανδημίας και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου των Ισπανών. Η χώρα μας μπορεί να εκμεταλλευθεί αυτό το γεγονός για την άνοδο των εξαγωγών της εδώ εν γένει. Ακρογωνιαίος λίθος για την είσοδο στην ισπανική αγορά και συνεπώς την αύξηση των εξαγωγών μας στη φιλοξενούσα χώρα, αποτελεί η συμμετοχή σε επιχειρηματικές αποστολές, καθώς και στις σημαντικές διεθνείς κλαδικές εκθέσεις που διεξάγονται στη χώρα, είτε σε επίπεδο ατομικής επιχείρησης, είτε μέσω επίσημης συμμετοχής της χώρας μας στις κυριότερες διεθνείς εκθέσεις, που διοργανώνονται στην Ισπανία, με έμφαση σε τομείς τουρισμού, τεχνολογίας, τροφίμων, κατασκευών, ενέργειας, μόδας-κοσμήματος.

3.3 Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας

3.3.1 Δράσεις για Επενδύσεις και Επιχειρηματική Συνεργασία

- Διοργάνωση στοχευμένων εκδηλώσεων για τους Έλληνες εκθέτες στις κλαδικές εκθέσεις με ενδεχόμενη συμμετοχή ξένων αγοραστών
- Διοργάνωση επιχειρηματικών παρουσιάσεων ελληνικών εταιρειών που εγκαθίστανται στην Ισπανία
- Διοργάνωση στοχευμένων γευσιγνωσιών και οινογνωσιών σε συνεργασία με εδώ εισαγωγείς (ελληνικών) τροφίμων –ποτών
- Συμμετοχή Γραφείου ΟΕΥ σε εκδηλώσεις της Πρεσβείας με εν δυνάμει εμπορικό χαρακτήρα (λ.χ. συμμετοχή σε φιλανθρωπικό bazaar με ελληνικά τρόφιμα και ποτά)
- Παρακολούθηση επιχειρηματικών συνεδρίων, ετήσιων εκδηλώσεων, σεμιναρίων και ημερίδων εδώ κλαδικών και θεσμικών φορέων και επιμελητηρίων, καθώς και των υπηρεσιών της Ε.Ε., με ιδιαίτερη εστίαση σε κλάδους ενέργειας, μεταφορών / υποδομών, αγροτικής ανάπτυξης, τουρισμού, οικονομικής συνεργασίας Ισπανίας με χώρες της Λατινικής Αμερικής, ανταγωνισμού τρίτων χωρών κ.α.
- Επαφές – επισκέψεις στις Ισπανικές Περιφέρειες και στην Ανδόρρα σε συνεργασία με την Πρεσβεία
- Διοργάνωση ειδικής ημερίδας για προσέλκυση ισπανικών επενδύσεων στην Ελλάδα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece, τα διμερή Επιμελητήρια και ισπανικούς επιχειρηματικούς φορείς, με συμμετοχή των Ισπανικών εταιριών που αποτελούν υφιστάμενους ή δυνητικούς επενδυτές στην Ελλάδα
- Οργάνωση ειδικών δράσεων για στοχευμένους καλεσμένους, με στόχο τη συνέχιση της επιχειρηματικής δικτύωσης και προσέλκυσης ισπανικών επενδύσεων στο νευραλγικό τομέα της τεχνολογίας

3.3.2 Δράσεις για Επιχειρηματικές Αποστολές

- Διοργάνωση επιχειρηματικής αποστολής υπό κ. ΥΦΥΠΕΞ στην Ισπανία, ει δυνατόν εντός του 2024
- Διοργάνωση επιχειρηματικού “roadshow” στην Ισπανία και πραγματοποίηση συναντήσεων με ισπανικούς Ομίλους της ναυπηγοεπισκευαστικής βιομηχανίας, μελών της HEMEXPO (Ένωσης Ελλήνων Κατασκευαστών Ναυτιλιακού Εξοπλισμού)

- Το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης είναι έτοιμο να υποστηρίξει κλαδικούς φορείς της χώρας μας, που ενδιαφέρονται για πραγματοποίηση επιχειρηματικής αποστολής ελληνικών εταιρειών και τους το επισημαίνει σε μόνιμη βάση
- Από κοινού και με την Πρεσβεία, γίνονται, σε μόνιμη βάση, ενέργειες υποβοήθησης ισπανικών εταιρειών που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον πραγματοποίησης επένδυσης στην Ελλάδα, τις οποίες διευκολύνουμε με διευθέτηση συναντήσεων σε κρατικούς και θεσμικούς φορείς στην Ελλάδα

3.3.3 Λοιπές δράσεις για την Προώθηση Εξαγωγών

Το Γραφείο ΟΕΥ (θα) συμμετέχει/παρακολουθήσει/υποστηρίξει συστηματικά ελληνική συμμετοχή στις ακόλουθες κλαδικές διεθνείς εκθέσεις που διεξάγονται στην Ισπανία ή άλλες προωθητικές δράσεις:

- FITUR, Διεθνής έκθεση τουρισμού 24-28.1.2024, Μαδρίτη, με εθνική συμμετοχή κάθε χρόνο (το 2024 δεν υπήρξε ωστόσο τελικά εθνικό περίπτερο EOT)
- MOMAD - BISUTEX - MADRIDJOYA- INTERGIFT, Διεθνείς εκθέσεις μόδας / ένδυσης, κοσμημάτων, ψευδοκοσμημάτων, αξεσουάρ, ασημικών, ωρολογίων και δώρων 8-11.2.2024 και 12-15.9.2024, Μαδρίτη, με συμμετοχή περί των 15-20 ελληνικών εταιριών, κατά μέσο όρο, σε κάθε διοργάνωση
- MOBILE WORLD CONGRESS, Διεθνής Έκθεση υψηλής τεχνολογίας και επικοινωνιών (έμφαση σε κινητή τηλεφωνία), 26-29.2.2024, Fira Gran Vía, Βαρκελώνη, με εθνική συμμετοχή κάθε χρόνο (εθνικό περίπτερο, έλευση επίσημης ελληνικής αντιπροσωπείας, Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Enterprise Greece, ΣΕΚΕΕ, ΕΕΚΤ). Διοργάνωση εκδήλωσης παρουσιάσεων ελληνικών εταιριών σε ισπανικό εθνικό περίπτερο (πραγματοποιήθηκε)
- ALIMENTARIA, 18-21.3.2024, Fira Gran Vía, Βαρκελώνη με εθνική συμμετοχή ελληνικών εταιριών τροφίμων και ποτών, με περίπτερο ιδιώτη οργανωτή Promo Solution
- SALON DE GOURMETS, Διεθνής έκθεση ποιοτικών τροφίμων και ποτών, 22-25.2.2024, Μαδρίτη
- SEAFOOD EXPO GLOBAL, SEAFOOD PROCESSING GLOBAL, 23-25.4.2024, Fira Gran Vía, Βαρκελώνη με εθνική συμμετοχή ελληνικών εταιριών ιχθυοκαλλιεργειών και λοιπών εταιριών κλάδου, με εθνικό περίπτερο υπό την ΕΛΟΠΥ σε συνεργασία με ιδιώτη οργανωτή Promo Solution
- IoT Solutions World Congress 2024, 21-23.5.2024, Fira Gran Vía, Βαρκελώνη, διοργάνωση εθνικής συμμετοχής ελληνικών τεχνολογικών επιχειρήσεων υπό την ΗΕΤΙΑ, σε συνεργασία με την Enterprise Greece. Διοργάνωση εκδήλωσης επιχειρηματικής δικτύωσης στο ελληνικό περίπτερο (προγραμματίζεται)
- ORGANIC FOOD IBERIA 2023, 4-5.6.2024, Μαδρίτη, με ανεξάρτητες ελληνικές συμμετοχές
- FRUIT ATTRACTION, Διεθνής έκθεση φρούτων και λαχανικών, 8-10.10.2024, Μαδρίτη, με συμμετοχή έως και σαράντα ελληνικών εταιριών και εθνικό περίπτερο FRESKON GREECE, υπό την αιγίδα της ΔΕΘ-HELEXPO. Προγραμματίζεται επίσκεψη επιχειρηματικής δικτύωσης των ενδιαφερόμενων ελληνικών εταιριών στις εγκαταστάσεις της Mercamadrid
- IBTM World, Διεθνής έκθεση τουρισμού 19-21.11.2024, Βαρκελώνη, με εθνική συμμετοχή κάθε χρόνο (περίπτερο EOT, εκπρόσωποι φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, τουριστικές Αρχές)
- Διαδικτυακό σεμινάριο ('webinar') για τις προοπτικές του διμερούς εμπορίου ωπών αγροτικών προϊόντων Ελλάδος-Ισπανίας (Φεβρουάριος 2024)

- Συμμετοχή σε Έκθεση-Συνέδριο IMEX-MADRID 2024. Συμμετοχή Γραφείου ΟΕΥ με πληροφοριακό τραπέζι σε διήμερη τοπική επενδυτική εκθεσιακή-συνεδριακή εκδήλωση στη Μαδρίτη (Φεβρουάριος 2024)
- Ημερίδα για τον ελληνικό κλάδο και την αγορά σιδηροδρομικών μεταφορών. Διοργάνωση από ισπανική Ομοσπονδία Σιδηροδρομικής Βιομηχανίας (MAFEX) ημερίδας πληροφόρησης, εν όψει κλαδικής επιχειρηματικής αποστολής ICEX στην Αθήνα. Υπογράφων μετείχε ως ομιλήτης (Μάρτιος 2024)
- Διοργάνωση εκδηλώσεων γευσιγνωσίας ελληνικής γαστρονομίας και οίνων, σε συνεργασία με Έλληνες Chefs και κλαδικούς φορείς Ελλάδας και Ισπανίας, Ισπανο-Ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο.

3.3.4 Δράσεις για την Άρση των Εμποδίων Πρόσβασης στην Αγορά

Πραγματοποιούνται συναντήσεις, επιστολές και διαβήματα σε αρμόδιους φορείς στην Ισπανία σε μόνιμη βάση και ανάλογα με την κάθε περίπτωση. Υπάρχει συχνή συνεργασία, για αυτούς τους λόγους, ιδίως με το ισπανικό Υπουργείο Εξωτερικών και Συνεργασίας, με το Υπουργείο Γεωργίας, Τροφίμων και Αλιείας κ.α.

Υπάρχει συνεργασία, σε μόνιμη βάση, με το Ισπανο-Ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο και το Επιμελητήριο Μαδρίτης, ιδίως σε περιπτώσεις αναζήτησης συγκεκριμένων μορφών συνεργασίας, διαβίβασης ενημερώσεων/προσκλήσεων στα μέλη τους σε ελληνικές διεθνείς εκθέσεις και σε περιπτώσεις επίλυσης ειδικών ζητημάτων μεταξύ ισπανικών και ελληνικών επιχειρήσεων.

3.4 Άλλες ενέργειες

Το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης θα πραγματοποιήσει το 2024 τις ακόλουθες μελέτες και ενημερώσεις:

- Ετήσια έκθεση για την οικονομία της Ισπανίας και τις διμερείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις
- Κλαδικές μελέτες αγοράς για επιλεγμένους κλάδους εξαγωγικού ή επενδυτικού ενδιαφέροντος για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Στοχεύεται η εκπόνηση 7 κλαδικών μελετών, συμπεριλαμβανομένων επικαιροποιήσεων μελετών προηγούμενων ετών. Μεταξύ αυτών, επικαιροποιήσεις μελετών για την ισπανική αγορά φρούτων και λαχανικών, ελαιολάδου, ιχθυηρών, για τον κλάδο τουρισμού και την ισπανική βιομηχανία μόδας / αγοράς ενδύματος, όπως και έρευνες για τους κλάδους ζυθοποιίας, οίνου και διαχείρισης απορριμμάτων στην Ισπανία
- Μηνιαία ενημερωτικά δελτία οικονομικών και εμπορικών εξελίξεων στην Ισπανία
- Καθημερινή επισκόπηση και συνεχή ενημέρωση ΚΥ και κλαδικών/θεσμικών φορέων για το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον της Ισπανίας
- Επικαιροποίηση Οδηγού Επιχειρείν για την Ισπανία
- Τακτική ενημέρωση περιεχομένου διαδικτυακής πύλης Agora
- Ενημέρωση βάσεων επιχειρηματικών δεδομένων Γραφείου ΟΕΥ

Το Γραφείο ΟΕΥ πραγματοποιεί τακτικά τα ακόλουθα:

- Ενημερωτικές συναντήσεις αντιπροσωπειών κρατών-μελών της Ε.Ε., σχετικά με συμβούλια Eurogroup, Υπουργών Οικονομικών (Ecofin), Γεωργίας, Αλιείας, Αγροτικής Ανάπτυξης (Agrifish).
- Παρακολούθηση εργασιών και εκδηλώσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Ελαιόλαδου και του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού
- Τακτική επικοινωνία με το εδώ Ισπανο-ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Μαδρίτης, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βαρκελώνης, τη Συνομοσπονδία Επιχειρηματικών Οργανισμών Ισπανίας CEOE, τη Συνομοσπονδία Επιχειρηματικών Οργανισμών Μαδρίτης (CEIM), καθώς και τον επιχειρηματικό φορέα δικτύωσης Madrid Europe Network
- Καλλιέργεια επαφών με κρατικούς φορείς (ισπανικά παραγωγικά Υπουργεία)

3.5 Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου

- Ανταλλαγή επισκέψεων πολιτικής ηγεσίας, κρατικών αξιωματούχων και άλλων επίσημων επισκέψεων εκατέρωθεν.
- Ανταλλαγή επιχειρηματικών αποστολών εκατέρωθεν.
- Αύξηση επισκέψεων σε διεθνείς εκθέσεις εκατέρωθεν.
- Αύξηση συνεργασίας κλαδικών επιμελητηρίων.

4 Παράρτημα

4.1 Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία Βασικά Οικονομικά Μεγέθη

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν										
ΑΕΠ τρέχουσες τιμές (€ δισ.)	1.033	1.078	1.114	1.162	1.204	1.245	1.119	1.222	1.346	1.462
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (€)	22.230	23.230	23.990	24.980	25.760	26.440	23.640	25.800	28.160	30.320
Απασχόληση, μισθοί, τιμές										
Ανεργία (%)	24,5	22,1	19,6	17,2	15,3	14,1	15,5	14,8	12,9	12,1
Πληθωρισμός (ετήσιος μ.ο.)	-0,2	-0,6	-0,3	2,0	1,7	0,8	-0,3	3,0	8,3	3,4
Συνολική ζήτηση-προσφορά (ετήσια μεταβολή %)										
Ιδιωτική κατανάλωση	+1,7	+2,9	+2,6	+3,0	+1,8	+0,9	-12,4	+7,1	+4,7	+1,8
Δημόσια κατανάλωση	-0,6	+2,0	+1,0	+1,0	+2,2	+1,9	+3,5	+3,4	-0,2	+3,8
ΑΕΠ	+1,4	+3,8	+3,0	+3,0	+2,3	+2,0	-11,2	+6,4	+5,8	+2,5
Εξαγωγές	+3,7	+4,0	+3,1	+2,9	+0,0	-0,7	-10,7	+8,2	+1,5	-3,7
Εισαγωγές	+6,8	+5,9	+2,0	+4,1	+0,1	-1,1	-13,4	+8,1	+5,5	-7,5
Εξωτερικό εμπόριο										
Εξαγωγές (€ δισ.)	240,58	249,79	256,39	276,14	285,26	290,89	263,63	314,86	387,60	383,69
Εισαγωγές (€ δισ.)	265,56	274,77	273,78	302,43	319,65	322,44	276,92	346,28	459,20	424,25
Εμπορικό ισοζύγιο (€ δισ.)	-24,98	-24,98	-17,39	-26,29	-34,39	-31,55	-13,29	-31,42	-71,60	-40,56
Εμπορικό έλλειμμα (% ΑΕΠ)	2,4	2,3	1,6	2,3	2,9	2,5	1,2	2,6	5,3	2,8
Χρηματιστήριο										
Δείκτης IBEX35 (τέλος έτους)	10.279	9.544	9.352	10.044	8.540	9.549	8.074	8.714	8.229	10.102
Δημόσιο χρέος-έλλειμμα										
Δημόσιο χρέος (€ δισ.)	1.084,8	1.113,7	1.145,0	1.183,4	1.208,9	1.223,4	1.345,8	1.428,1	1.502,8	1.573,7
Έλλειμμα (% ΑΕΠ)	-6,1	-5,3	-4,3	-3,1	-2,6	-3,1	-10,1	-6,7	-4,7	-3,6
Χρέος (% ΑΕΠ)	105,1	103,3	102,7	101,8	100,4	98,2	120,3	116,8	111,6	107,7

4.2 Χρήσιμες διευθύνσεις

1. Ελληνικές Αρχές

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΜΑΔΡΙΤΗ

Τηλ.: +34 915644653, Φαξ: +34 915644668
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

gremb.mad@mfa.gr

Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

Τηλ.: +34 915644592, Φαξ: +34 915645932
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

ecocom-madrid@mfa.gr

Προξενικό Γραφείο

Τηλ.: +34 915644653 Φαξ: +34 915641601
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

grcon.mad@mfa.gr

Γραφείο Δημόσιας Διπλωματίας

Τηλ.: +34 91 564 58 19 Φαξ: +34 915645819
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

pdo.mad@mfa.gr

Γραφείο Ακολούθου Άμυνας

Τηλ./Φαξ: +34 915621656
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

def.attache@embagrec.org

Τμήμα Εκπαίδευσης και Πολιτισμού

Τηλ.: +34 915644653 Φαξ: +34 915644668

gremb.mad@mfa.gr

Ελληνική Κοινότητα Καταλονίας

Carrer de València, 558, 08026 Barcelona
Τηλ.: +34 93 454 90 21 / +34 649 472 452

comgriegabcn@gmail.com, comgregacat.net/gr

Ελληνική Κοινότητα Μαδρίτης

Τηλ.: +34 913 594 258 / +34 913 454 085

Ελληνική Κοινότητα Αλικάντε

Avda. de Aguilera 36, 1D , Alicante
Τηλ.: +34 646 83 72 55

griegosenalicante@gmail.com, griegosenalicante@gmail.com

Asociación Cultural Heleno – Aragonesa “Pansélinos”

Vía Ramón Pignatelli, 5 – 2ºA, 50007 Zaragoza
Τηλ.: +34 629 722 726, +30 6986 920 952

infopanselinos@gmail.com

sites.google.com/site/asociacionpanselinos/home

Asociación Sociocultural Filohelena “Periplo”

Calle Sancho de Azpeitia, 2, 2º C, 48014 Bilbao, Vizcaya

Τηλ.: +34 663 684 013 / +34 661 448 391

info@asociacionperiplo.es

asociacionperiplo.es

2. Ισπανικές Αρχές – Υπουργεία - Κρατικοί Φορείς

MINISTERIO DE AGRICULTURA, PESCA Y ALIMENTACIÓN

Paseo de la Infanta Isabel, 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 91 347 5368 / +34 91 347 5724

informac@mapama.es

www.mapa.gob.es/es

MINISTERIO DE ECONOMÍA, COMERCIO Y EMPRESA

Paseo de la Castellana, 162, 28046 Madrid

Tel.: +34 91 258 28 52

mangeles.sancho@economia.gob.es

www.mineco.gob.es

- **DIRECCIÓN GENERAL DEL TESORO**

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid

Tel.: +34 917 697 231 (Sólo para Inversores de Deuda Pública)

consdeuda@economia.gob.es

www.tesoro.es

- **INSTITUTO DE CRÉDITO OFICIAL**

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid

Tel.: +34 91 592 16 00

www.ico.es

MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA Y DE COOPERACIÓN

Sede Palacio de Santa Cruz, Plaza de la Provincia, 1, 28071 Madrid

Tel.: +34 913 799 700

dg.diplomaciaeconomica@maec.es

www.exteriores.gob.es

AGENCIA ESPAÑOLA DE COOPERACION INTERNACIONAL (AECI)

Avda. Reyes Católicos, 4, 28040 Madrid

Tel.: +34 915 838 100

E-mail: centro.informacion@aecid.es

www.aecid.es

MINISTERIO PARA TRANSFORMACIÓN DIGITAL Y DE LA FUNCIÓN PÚBLICA

P. de la Castellana 162. 28071 – Madrid

Tel.: +34 91 258 28 52, www.mineco.gob.es

MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES

Paseo de la Castellana, 162, 28046 Madrid

Tel.: +34 912 582 852

dpd@ciencia.gob.es

www.ciencia.gob.es

MINISTERIO DE DERECHOS SOCIALES, CONSUMO Y AGENDA 2030

Paseo del Prado, 18-20, 28014 Madrid

Tel.: +34 915 961 000

Email: sede_electronica@mdsociales2030.gob.es

www.mdsocialesa2030.gob.es/

MINISTERIO DE CULTURA

Plaza Del Rey, 1, 28004 Madrid

Tel.: +34 917 017 000

www.cultura.gob.es/portada.html

MINISTERIO DE DEFENSA

Paseo De la Castellana, 109, 28071 Madrid

Tel.: + 34 913 955 000

www.defensa.gob.es

MINISTERIO DE SANIDAD

Paseo del Prado, 18-20, 28014 Madrid

Tel.: +34 91 596 10 00 / +34 91 596 10 89 / +34 91 596 10 90

<https://www.sanidad.gob.es>

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y FORMACIÓN PROFESIONAL Y DEPORTES

Calle de Los Madrazo, 15, 28014 Madrid

Tel.: +34 910 837 937

www.educacionyfp.gob.es

MINISTERIO DE TRANSPORTES Y MOVILIDAD SOSTENIBLE

Paseo De la Castellana, 67, 28071 Madrid

Tel.: +34 915 977 000

www.mitma.gob.es

MINISTERIO DE HACIENDA

Calle Alcalá, 9 - Planta Baja, 28071 Madrid

Tel.: +34 900 567 765 /+34 915 958 000

internetdgpresupuestos@sepg.hacienda.gob.es

www.hacienda.gob.es

MINISTERIO DE INDUSTRIA Y TURISMO

Paseo de la Castellana, 160, 28046 Madrid

Tel.: +34 913 494 000 / +34 913 494 640

www.mintur.gob.es

- **ICEX España Exportación e Inversiones**

Paseo de la Castellana, 278, 28046 Madrid

Tel.: +34 900 349 000

www.icex.es

- **CERSA**

Calle de Orense, 58, 28020 Madrid

Tel.: +34 91 571 84 88

contacto@cersa-sme.es

www.cersa-sme.es

- **TURESPAÑA**

Calle Poeta Joan Maragall,41, 28020 Madrid

www.tourspain.es

MINISTERIO PARA LA TRANSICIÓN ECOLÓGICA Y EL RETO DEMOGRÁFICO

Plaza San Juan de la Cruz, 10 28071 Madrid

Tel.: +34 91 597 65 77/78

informacionma@miteco.es

<https://www.miteco.gob.es>

MINISTERIO DE JUSTICIA

Calle San Bernardo, 45, 28071 Madrid

Tel.: +34 902 007 214 / +34 918 372 295

www.mjusticia.gob.es

MINISTERIO DE LA PRESIDENCIA, RELACIONES CON LAS CORTES

Avenida Puerta de Hierro, 28071 Madrid

www.mpr.gob.es

MINISTERIO DE POLÍTICA TERRITORIAL Y MEMORIA DEMOCRÁTICA

Paseo de Castellana, 3, 28046 Madrid

Tel.: +34 91 2739000

<https://mpt.gob.es/index.html>

MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL

Paseo de la Castellana, 63, 28071 Madrid

Tel.: +34 913 630 000

<https://www.mites.gob.es>

MINISTERIO DEL INTERIOR

Calle Amador de los Ríos, 7, 28071 Madrid

Tel.: +34 915 37 15 68

www.interior.gob.es

MINISTERIO DE VIVIENDA Y AGENDA URBANA

Paseo de la Castellana 67, 28071 Madrid

Tel.: +34 915 977 000

<https://www.mivau.gob.es/>

MINISTERIO DE IGUALDAD

Calle Alcalá 37, 28014 Madrid

www.igualdad.gob.es

MINISTERIO DE INCLUSIÓN, SEGURIDAD SOCIAL Y MIGRACIONES

Calle de José Abascal, 39 - 28003 Madrid

Tel.: +34 913 63 70 00

www.inclusion.gob.es

MINISTERIO DE JUVENTUD E INFANCIA

P.º del Prado, 18-20, 28014 Madrid

<https://www.mdsocialesa2030.gob.es/>

3. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

CAMARA DE COMERCIO HISPANO-GRIEGA

Calle Santa Cruz de Marcenado, 31, 1ª planta, 28015 Madrid

Tel.: +34 911 412 639

E-mail: info@camarahispanogriega.com

www.camarahispanogriega.com

HELLENIC-SPANISH CHAMBER OF COMMERCE

Πούλιου 8, Αμπελόκηποι, 11523 Αθήνα

Τηλ.: +30 210 680 1074

E-mail: info@hellenicspanishchamber.gr

www.hellenicspanishchamber.gr

CAMARA DE COMERCIO DE ESPAÑA

Ribera de Loira, 12 - 28042 Madrid

Tel.: +34 91 590 69 00

E-mail: csc@cscamaras.es

<https://www.camara.es>

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA DE MADRID

Plaza de la Independencia, 1, 28001 Madrid

Tel.: +34 915 383 500

E-mail : camara@camaramadrid.es

www.camaramadrid.es

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO, INDUSTRIA Y NAVEGACION DE BARCELONA

Avinguda Diagonal, 452, 08006 Barcelona

Tel. : +34 902 448 448, Fax : +34934169301

E-mail : nvalencia@cambrabcn.org / xbalsells@cambrabcn.org

www.cambrabcn.org

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO DE BILBAO

Calle Alda. Recalde, 50, 48008 Bilbao

Tel. : +34 944 706 500, Fax : +34944436171

E-mail : atencionalcliente@camarabilbao.com / lop@camarabilbao.com

www.camarabilbao.com

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO, INDUSTRIA, SERVICIOS Y NAVEGACIÓN DE SEVILLA

Plaza de la Contratación, 8, 41004 Sevilla

Tel.: +34 955 110 898, +34 955 110 922 (internacional), +34 955 110 907

E-mail: mcarmen.navarro@camaradesevilla.com

www.camaradesevilla.com

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA Y NAVEGACION DE MALAGA

Cortina del Muelle, 23, 29015 Málaga

Tel.: +34 952 211 673

E-mail: registro@camaramalaga.com

www.camaramalaga.com

CEOE: CONFEDERACIÓN ESPAÑA DE ORGANIZACIONES EMPRESARIALES

Calle de Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel: +34 915 663 400

E-mail: ceoe@ceoe.es

www.ceoe.es

CEIM: CONFEDERACIÓN EMPRESARIAL DE MADRID

Calle de Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel.: +34 914 11 53 17

E-mail: rocio.guemes@ceim.es

www.ceim.es

4. Τραπεζικός τομέας

BANCO DE ESPAÑA (OFICINAS CENTRALES)

Calle de Alcalá, 48, 28014 Madrid
Tel.: +34 913 385 000, Fax: +34 913 385 487
E-mail: infoweb@bde.es / www.bde.es

INSTITUTO DE CRÉDITO OFICIAL (ICO)

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid
Tel.: +34 915 921 600, Fax: +34 915 921 700
E-mail: ico@ico.es
www.ico.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE BANCA

Paseo de la Castellana, 259-D, 28046 Madrid
Tel.: +34 917 891 311
E-mail: aeb@aebanca.es
www.aebanca.es

5. Διοργανωτές Εκθέσεων

IFEMA

Feria de Madrid, Avda. del Partenón, 5, 28042 Madrid
Tel.: +34 902 221 515 / +34 917 223 000
E-mail: atencionalcliente@ifema.es
www.ifema.es

FIRA BARCELONA

Fira de Barcelona, Av. Reina Mª Cristina, 08004 Barcelona
Tel.: +34 902 233 200
E-mail: international@firabarcelona.com
www.firabcn.es

6. Ξενοδοχεία (ενδεικτικά)

AC HOTEL RECOLETOS

Calle Recoletos, 18, 28001 Madrid
Tel.: +34 914 361 382
E-mail: acrecoletos@ac-hotels.com
www.hotelacrecoletos.com

7 ISLAS HOTEL

Calle Valverde, 14, 28004 Madrid
Tel.: +34 915 234 688
E-mail: reservas@7islashotel.com
www.7islashotel.com

ONE SHOT RECOLETOS 04

Calle Salustiano Olózaga, 4, 28001 Madrid

Tel.: +34 911 820 070

E-mail: recoletos04@oneshot-hotels.com

www.hoteloneshotrecoletos04.com

APARTAMENTOS BLUME

Calle de la Cruz, 35, 28013 Madrid

Tel.: +34 914 352 533

E-mail: info@apartamentosblume.com / www.apartamentosblume.com

HOTEL EUROSTARS MADRID TOWER

Paseo de la Castellana, 259 B, 28046 Madrid

Tel.: +34 913 342 700

E-mail: reservations@eurostarsmadridtower.com

www.eurostarsmadridtower.com

NH MADRID PASEO DE LA HABANA

Paseo de la Habana, 73, 28036 Madrid

Tel.: +34 914 430 720 / +34 913 984 639 (reservations)

E-mail: nhabana@nh-hotels.com

www.nh-hotels.es

INTERCONTINENTAL Hotels & Resorts MADRID

Paseo De La Castellana, 49, 28046 Madrid

Tel: +34 917 007 300 / +34 902 875 730

E-mail: icmadrid@ihg.com

www.intercontinental.com

HOTEL NH COLLECTION MADRID EUROBUILDING

Calle de Padre Damián, 23, 28036 Madrid

Tel: +34 916 008 162 / +34 913 984 438

E-mail: nhcollectioneurobuilding@nh-hotels.com

www.nh-hotels.es

7. Διπλωματικές Αποστολές

REPRESENTACIÓN DE LA COMISIÓN EUROPEA EN ESPAÑA

Paseo de la Castellana, 46, 28046 Madrid

Tel: +34 914 238 000

E-mail: comm-rep-es-docu@ec.europa.eu

www.ec.europa.eu

8. Χρηματιστήρια και Εθνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

COMISIÓN NACIONAL DEL MERCADO DE VALORES (CNMV)

Calle Edison, 4, 28006 Madrid

Tel.: +34 915 851 500, +34 902 149 300

E-mail: international@cnmv.es

www.cnmv.es

BOLSAS Y MERCADOS ESPAÑÓLES (BME)

Plaza de la Lealtad 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 917 095 000 / +34 915 891 306

E-mail: info@grupobme.es

<http://www.bolsasymercados.es>

BOLSA DE MADRID

Plaza de la Lealtad 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 917 095 000

E-mail: ibex@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Madrid>

BOLSA DE BARCELONA

Paseo de Gràcia, 19, 08007 Barcelona

Tel.: +34 934 013 555, Fax: +34934013650

E-mail: ibex@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Barcelona>

BOLSA DE BILBAO

Calle Jose Mª Olabarrí 1, 48001 Bilbao

Tel.: +34 944 034400, Fax: +34944034430

E-mail: info@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Bilbao>

BOLSA DE VALENCIA

Calle Libreros, 2-4, 46002 Valencia

Tel.: + 34 963 870 158, +34 963 870 101, Fax: +34963870133 / 60

E-mail: info@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Valencia>

9. Επιχειρηματικοί Φορείς

CONFEDERACIÓN ESPAÑOLA DE LA PEQUEÑA Y MEDIANA EMPRESA (CEPYME)

Calle Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel.: +34 914 116 161

E-mail: contacto@cepyme.eu

www.cepyme.es

INSTITUTO DE CONTABILIDAD Y AUDITORÍA DE CUENTAS

Calle Huertas, 26, 28014 Madrid

Tel.: +34 913 895 600

www.icac.meh.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE CONTABILIDAD Y ADMINISTRACIÓN DE EMPRESAS

Calle Rafael Bergamin, 16 B, 28043 Madrid

Tel.: +34915473756, +34915474465, Fax.: +34915413484

E-mail: info@aece.es

www.aeca.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE EMPRESAS DE CONSULTORÍA

Calle Monte Esquinza, 34 - 2º B, 28010 Madrid

Tel.: +34 913 080 161, Fax: +34913913593

E-mail: aec@aececonsultoras.com

www.aecconsultoras.com

10. Διεθνείς Οργανισμοί

INTERNATIONAL OLIVE OIL COUNCIL

Principe de Vergara, 154, 28002 Madrid

Tel.: +34 915 903 638, Fax: +34915631263

E-mail: iooc@internationaloliveoil.org

www.internationaloliveoil.org

WORLD TOURISM ORGANIZATION

Calle Poeta Joan Maragall, 42, 28020 Madrid

Tel.: +34 915 678 100

E-mail: info@unwto.org

www.unwto.org

11. Διαδικτυακός Οικονομικός Τύπος

CINCO DIAS: www.cincodias.com

EL ECONOMISTA: www.economista.es

EXPANSION: www.expansion.com